

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Nogle Betragtninger

over

den christelige Præsts Væsen og Virken

af

Jørgen Victor Bloch,
Licentiat i Theologien.

Indbydelseskrift

til Heitideligheden

i

Horsens lærde Skole

paa Jubelfesten for Reformationen
den 31te October 1836.

Horsens. 1836.

Trykt hos A. C. Fogh.

„Χωρίς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν.“

Joh. 15, 5.

Indledning.

Der er mellem Gud og Mennesket en **evig Forening**: ikke blot den concrete, umiddelbare, Mennesket ubevidste, men ogsaa den middelbare, i Bevidstheden optagne, ved en Udsondring af og Abstraction fra alt heterogent grebne og tilegnede: Mennesket kan ikke løsrive sig fra sin Gud; thi forsøge vi at tænke os den menneskelige Bevidsthed aldeles løst fra Gud, uden al Forbindelse med ham, end ikke i Frygten, end ikke i det indre Bør, altsaa i en absolut Adskillelse fra ham, da tænke vi os den udenfor Kredsen af det, som er af, i og ved Gud; da tænke vi os — et Intet: det hører **væsentlig** til den bevidste Natur, at den er sig **Gud** bevidst. Derfor er der overalt Religion. Men kan og skal altsaa hiin Forening ikke blot være en concret og umiddelbar, men meget mere en i Bevidstheden optagen, i det inderste Selv tilegnet; da maae der være **Grader** i den: der maae være de, som mere end andre have grebet og tilegnet sig

den, som ligesom staae Gud — den Allestedsnær-
værende — nærmere. Disse fremtræde da paa en
Maade som Mellemmand mellem Gud og Menneske-
ne, som **Organer** for det guddommeliges Aaben-
baring for og i Menneskedens, som **Repræsenta-**
ter for det i Menneskeheden til Gud opstræbende;
gjennem disse udførte Menneskene Guddommens
Raad og Villie, og frembære deres Bøn og Tak,
og gjennem dem erholde de da igjen Svaret og
Forkyndelsen om de guddommelige Ting efter den
Grad af Klarhed og Kraft, hvormed det er givet
hine at se og gribe det guddommelige. — Derfor
finde vi overalt hos hedenske Folk en Tro, at visse
Mennesker stode i et nærmere Forhold til Guddom-
men, og havde Raadighed over høiere skjulte Kræf-
ter; derfor have de havt deres Spaamænd, Tegns-
udlæggere, Dofferpræster, deres hellige Drakler.
Hvad der her udviklede sig i Mørket, fremtræder i
fuldere Sandhed i Orientens Morgendæmning, hos
det udvalgte Folk, hvem det blev givet at se Skyg-
gen af det evige Bæsen og de store bebudende For-
billeder paa, hvad der skulde komme i Tidens Fylde.
Her møde vi **Propheter**, over hvilke Herrens,
den eneste sande Guds, Aand hvilede, ved hvilke
han talede til Fædrene; her finde vi en **Præste-**
stand, som for Herren frembar Folkets Bøn og
Tilbedelse, Tak og Sonoffere; her finde vi et
firkeligt Regimente, som styrede det theokra-
tiske Samfunds Anliggender efter den himmelske
Konges Villie. Alle disse adspredte Elementer frem-
træde i deres Eenhed og fulde Sandhed i Jesu

Christo; heraf den tredobbelte Betragtning af hans Virksomhed som den **prophetiske, ypperstepræstelige og kongelige**. Han er den sande, den eneste Midler mellem Gud og Menneskene (1 Tim. 2, 5.). Men Frelserens evige Væsen og Virken gif formedelst Aanden over paa og fortsatte sin Aabenbaring i Apostlene, og fortsætter den fremdeles i den christelige Kirke. Thi hvad der fremtraadte i Tidens Fylde, det er ikke et forbigaagent historisk Moment, det er evig nærværende: Jesus Christus er ved Aanden bestandig virksom tilstede i sin Kirke som den sande Prophet, Ypperstepræst og Konge. Og derfor er ingensinde Ordets Forkyndelse, Sacramenternes Forvaltning og Kirkens Styrelse i dens Stifters Aand og efter hans Love ophørt og vil aldrig ophøre i den christelige Kirke; Herren selv vil vedblive at styre den, og være den med sit Ord og Sacramente, og hans hellige Aand vil stedse hvile over den, og danne sig udvalgte Organer, indtil det altsammen naaer sin Fuldbendelse i det himmelske Guds Rige.

Men hvad er da nu den christelige Præstevirksomheds Væsen og væsentlige Betingelser? hvilke Gaver og Kræfter vil den i sin fuldkomne Udvikling især tage i Beslag? i hvilke udvortes Forhold vil og maa den træde ud? Disse Spørgsmaals Besvarelse skal være Gjenstanden for vor følgende Undersøgelse.

Første Afsnit.

Om den geistlige Virksomheds Bæsen.

Hvor skal jeg søge den geistlige Stand, naar jeg overskuer den hele vide Jordens Kredse, hvor alle Livets forskjellige Veie krydse hinanden, hvor hvert enkelt Individ stræber at gribe et fast Punct for sin Virksomhed, og større og mindre Kredse overalt knytte sig sammen i et bestemt, særegent Diemed? Hvor skal jeg søge den geistlige Virksomheds indre Betydning, naar min Tanke stræber at omfatte al den aandlige Fylde, der gjennemtrænger og bevæger det menneskelige Liv, at stue ind i al menneskelig Stræbens og Virkens inderste Bæsen? Den geistlige Stand staaer ved Siden af saa mange andre, er som disse udenfra betinget og begrændset; Staten har ifølge et høiere ordnende Princip fordeelt den hele Virksomheds Måsse paa de enkelte Stæn-

der, og anvist hver især sin bestemte Kreds, sin særegne Form og Maade — og dog — skal den geistlige Stand kun være eet Lem blandt de mange paa det hele Statslegeme? er den kun fremkaldt ved et menneskeligt Bliv, organiseret og bestemt ved menneskelige Love? Hver enkelt Virksomhed forudsætter visse Kræfter, særegne Kundskaber og Færdigheder; Staten foreskriver og fordrer disse, og ordner med Hensyn derpaa den hele Samvirken: den synes ifølge sit Begreb at fordrer, at et altgjennemtrængende Stats-Princip burde ligesom individualisere sig i hver enkelt Stand til dens inderste Livskjerne — men — kan vel noget Menneske foreskrive den geistlige Virksomheds inderste Betingelser? kan vel noget menneskeligt Samfund meddele den dens inderste Princip? — Den christne Kirke finder sin geistlige Stands Oprindelse i en guddommelig Indstiftelse af Jesu Christo (Matth. 10. Luc. 9. 10. Matth. 28, 18 ff. Mr. 16, 15 ff. Luc. 24, 46 ff. Ap. Gj. 1, 8. 2, 1 ff. Eph. 4, 11 ff. 1 Cor. 12, 4—6. 28.), der er traadt i Kraft — Standen altsaa grundlagt og stadfæstet med guddommelig Autoritet — i og ved Apostlene, som dem, der levede og virkede i Christi Aand. At den geistlige Stand ikke er en Institution, som Statens Begreb i sin fortsatte Udvikling*) har ført med sig, at den endnu mindre er eller kunde være et vilkaarligt Menneskepaafund, men at den er fremgaaet af en

*) Vi tale her ikke om, hvad Staten i sin fuldbendte Udvikling og fulde Sandhed, hvad Idealet af en Stat kan og maa føre med sig. See herom 2die Afsnit.

indre Nødvendighed, en dyb Trang, hvis Grund ligger høiere end denne Tingenes Ord en — dette er vel næsten almindelig erkjendt. Det maatte jo stee, at Christendommen gjennemtrængte enkelte Individier mere end andre, at den Hellig Aand mere i denne end i hiin blev det altbesejærende Princip; og disse enkelte Aandelige maatte da, som Christendommens Organer og Menighedens Repræsentanter, udøve en særdeles Indflydelse paa den øvrige Mængde.*) Og denne Nødvendighed vilde vedblive, om der endogsaa ikke gaves nogen Stat. Men forsaavidt dog tilsidst en evig Nødvendighed ligger til Grund for alt Menneskeværk, for enhver menneskelig Institution og navnlig for Staten med alt, hvad deraf udvikler sig, kunde man sige, at vi her ikke finde noget specifikt Særkjende for den geistlige Stand. Et saadant have vi derimod i dens guddommelige Indstiftelse af Jesu Christo, i den guddommelige Autoritet, ifølge hvilken han udvalgte og udsendte Evangelister og Apostle over Jorden, og fremdeles ved Aanden vækker og kalder udvalgte Redstaber til Ordets Forkyndelse og Menighedens Forsørgelse. Dog maae vi tilstaae, at vi her kun komme til en **formel** Forskjel, forsaavidt enhver naturlig og nødvendig Udvikling af Menneskelivet, som af alt det endelige, dog tilsidst maa føres tilbage til den guddommelige Urkilde, til en guddommelig Indstiftelse, et stabende Bliv. Først naar vi betragte alt, hvad deraf ifølge en evig Nødvendighed udgaaer, i

*) Se. hermed den videre Udvikling af denne Idee i Indledningen.

Dets Fremtræden i en individuel Bestaaen, kunne vi finde hver enkelt Retnings væsentlige, indre Særkjende. Vi ville derfor nu gaae over til at betragte den geistlige Stand i dens **Fremtræden** i den christne Kirke for saaledes at erkjende dens særegne **Natur og Væsen,** dens inderste Princip.

Saaledes som den staaer for os, indstiftet af Jesu Christo, grundlagt i og ved Apostlene, fortsat og hævdet i den christelige Kirke, kaldet herovenfra til Guds Riges Udbredelse ved Ordets Forkyndelse, Sacramenternes Forvaltning, den offentlige Gudsdyrkelses Ledning og Deeltagelse i Kirkeferegimentet, adskiller den sig bestemt og væsentligen fra alle andre Stænder, som udvikle sig af Staten. Enhver anden Stands Virksomhed gaar ud paa efter en bestemt Form at behandle et eller andet materielt eller intellectuel Stof, der ligger indenfor den bevidstløse eller bevidste endelige Naturs Sphære. Derfor kunne Standens Betingelser nøie bestemmes, visse legemlige eller aandelige Kræfter og Færdigheder, der staae i det naturlige Menneskes egen Magt, fordres, en bestemt Maade og Norm for disses Anvendelse foreskrives; og naar disse Betingelser ere givne, kan Standen tilbørligen forvaltes. Det er kun Menneskets egne Kræfter, saaledes som han er født og baaren paa denne Jord, der tages i Beslag efter en bestemt Norm, og hvad der fordres og ydes, ligger ganske inden for den **blot menneskelige Selvvirksomheds Sphære.** Og herved fremtræder enhver anden Stand end den geistlige, som en **blot menneskelig Institution,** og Virksomhedens

inderste Princip, som det naturlige Menneskes egen Kraft, besjælet, udvidet og hævet af Stats-samfundets Almeenaand.*) — Men det er ikke **Denne** Aand, der skal besjæle Præsten, naar han skal forkynde Guds Riges Evangelium, det er ikke et saadant **mennefskeligt** Samfund, der skal styrke og hæve ham. Det er ei heller **egen** Kraft og **Dygtighed**, hvorpaa han skal stole, og det er ikke nogen særegen Kunst og Indsigt, der skal aabne ham Udgang til den geistlige Stands Helligdom. Bevidstheden om egen Kraft, Indsigt eller Færdighed kan vel begeistre til **verdslig** Kamp og til **verdslig** Daad; men det er ei det, der skal styrke og opløste Præsten, naar han træder frem for sin Menighed for at tale i Herrens Navn. Det er jo ikke en jordisk, en verdslig Gjerning, han har at gjøre: det er **Herren** selv, han skal bane Veien for, **hans** hellige Rige, han skal udbrede, **hans** Raades og Kjærligheds Evangelium, den evige Sandheds Aabenbaring, hvis Organ han skal være. Den kristelige Præsts sande Kald, som en Herrens Tjener, er derfor i egentligste Betydning **en Virksomhed af, i og ved Guds Aand.**

Vi ville søge videre at udvikle dette. — Den kristelige Præst er kaldet til at udbrede Guds Rige, og at bane Herren Vej i Menneskenes Hjerter. Men

*) Vi betragte her Stænderne i og for sig, som Statsinstitutioner, og tage altsaa ikke Hensyn til Christendommens større eller mindre Indflydelse paa Indvibterne.

hvorledes formaaer han dette? Guds Rige udbre-
 der sig ved egen Kraft, Herren baner sig selv Bei-
 — „hans Veie ere usporlige“ (Rom. 11, 33).
 Kunde det naturlige Menneſte i ſin endelige indi-
 viduelle Selvſtændighed efter eget Raad og Villie
 udbrede Guds Rige, kunde han **i og ved ſig**
ſelv ligesom gribe det guddommelige og meddele
 andre det: da var jo Gud underkaſtet menneſtelig
 Vilkaarlighed, og hans Rige „af denne Verden.“
 Guds Rige **kommer til os**: det er **Gud**, der
 for Menneſtehed, ſom for de enkelte Individier, i
 det hele indre Liv, ſom i dets enkelte Momenter
 aabenbarer ſig ſom den evige Sandhed, Retfærdig-
 hed og Kjærlighed, det er **ham**, der meddele
 Forſoning og Fred, der ſender ſin hellige Aand ud
 over Verden. Men paa den anden Side kan Gud
 kun aabenbare ſig i og for **Menneſtet**. Gud
 er ogsaa i den **bevidſtloſe** Natur, ogsaa den er
 forenet med ſin Skaber; men i **concret Umid-**
delbarhed. Menneſtet alene kan med **Bevidſt-**
hed tilegne ſig Foreningen med ſin Gud; i Men-
 neſtet alene kan den evige Frelſer ligesom fødes i
 Tidens Fylde; i Menneſtet alene kan den Hellig
 Aand tage Bolig. Saa viſt altsaa, ſom det er, at
 Gud **ikke er for** Menneſtet, og at der ikke er
 nogen ſand Forening mellem det guddommelige og
 menneſtelige, derved **Gud** ikke aabenbarer ſit evige
 Væſen i og for Menneſtet, og hæver det til Sam-
 fund med ſig, hvorved det bliver ſig ſit Væſens
 dybeſte Sandhed bevidſt: ſaa viſt er det ogsaa kun
 i og gjennem **Menneſtet**, at Gud virkelig kan

aabenbare sig, kun i og for den menneskelige **Bevidsthed**, at den evige Sandhed, Retfærdighed og Kjærlighed virkelig kan fremtræde*), naar Herrens Aand har aabnet Menneskets indre Helighed, og det heri med Bevidsthed har tilegnet sig den guddommelige Aabenbaring. Gud har dannet os for sig: „vi ere hans Slægt“ (Ap. Gj. 17, 28). Hinn Mod sætning har altsaa sin høiere Eenhed i den evige Forening mellem det guddommelige og menneskelige, der virkelig er fremtraadt i Guds mennesket Jesu Christo. Gud nedstiger i Menneskeheden og hæver denne til Samfund med sig. Men denne Forening, skjøndt fremtraadt i en bestemt Tid og Individualitet, har en evig Sandhed og absolut Almindelighed: der har steds været en Forbindelse mellem Gud og Mennesket, for den virkelig fremtraadte i Tidens Fylde, og den Forening, der fremtraadte i Individet, kan og skal gjennemgribe den hele Menneskehed. Jesus Christus er Menneskehedens Repræsentant: i ham er den forenet med Gud. Men denne Menneskehedens Forening med Gud, der er tilstede og har sin Sandhed i Guds mennesket Jesu Christo, bliver dog først virkelig i det enkelte Individ, i det det tilegner sig den og Frelseren ligesom fødes i dets Indre. Gud maa altsaa dog tilsidst aabenbare sig umiddelbart i og for,

*) Marheineke. Die Grundlehren der christlichen Dogmatik als Wissenschaft. Berlin 1827. S. 320. „Wie die Wahrheit der menschlichen Natur die göttliche ist, so ist die Wirklichkeit der göttlichen Natur die menschliche.“ —

Guds Rige komme til hvert enkelt Individ; og dette kan jo stee paa mangfoldige Maader, naar Herrens Time kommer; „thi han er jo ikke langt fra enhver af os“ (Ap. Gj. 17, 27.). Men det er dog især i den christelige Kirke, at den Enkelte skal dannes, skal helliggjøres; det er især gjennem andre Troende, at Guds Aand skal tale til ham. Og ligesom Jesus Christus fremtraadte som Repræsentant for den hele Menneſſehed i dens Stræben efter Samfund med Gud og som umiddelbar Aabenbaring i og for denne af den uendelige Guds Væsen: saaledes ville stedse enkelte af Guds Aand mere gjennemtrængte, oplyste og besjælede Menneſſer fremtræde, som Repræsentanter for en særegen lille Kreds af dem, som søge Herren, og som Organer for Guds Aand, for den Uendeliges Aabenbaring til disse. — Dette er den christelige Præſt's hvide, guddommelige Kald, og derfor kalde vi det en Virksomhed af, i og ved Guds Aand. Thi hvorledes kan Menneſſet, det svage endelige Væsen, udbrede den uendelige Guds Rige, saaledes at denne Gjerning dog bliver hans egen af og ved Guds Aande? Vi svare ifølge, hvad vi hidtil have udviklet: kun i det han selv tilægger sig den guddommelige Aabenbaring, og bliver gjennemtrængt og besjælet af Guds Aand, styrket af en bedre Verdens Kræfter: da sprudler ogsaa i hans Indre den Livsens Kilde, hvoraf han skal øse for andre; kun saaledes træder han indenfor sit Kalds hellige Grænser, indenfor det Riges Grænser, som han skal udbrede; kun saaledes eier han det,

hvorpaa hans Gjerning skal gaae ud, og den Kraft, ved hvilken han skal virke. Og kun forsaavidt han hengiver sig selv, som et frivilligt Organ for den Uendeliges Aabenbaring til Menneſtehed, og i, hvad han taler og handler for sin Menighed, drives og beſjæles af Herrens hellige Aand, kan ogsaa **han** rætte sine Medmenneſter den himmeſte Lædeſtedrif, og vederqvæge dem med det himmeſte Brød, kan ogsaa **han** gjøre ſin Herres Gjerning og udbrede hans Rige. ſkeer det ikke ſaaledes, da kan vel Guds Rige udbredes ved ham; men **han** kan ikke udbrede det: Herrens Gjerning bliver ikke hans.

Der er ſtor Forſkiel paa diſſe tvende Spørgsmaal: hvad har **Herren** udrettet ved mig? og: hvad har **jeg** udrettet ved Herren? Paa det **førſte** Spørgsmaal kunne vi altid ſvare: alt det gode, ſom kunde udrettes ved mig, og ſlet intet, ſom ikke var godt. Naar vi nemlig betragte Verden i dens Heelhed, ſom Guds Værk, ſom den, der ſtedſe ſtaaer under hans almægtige Varetægt og Styrelſe, ſom den, i hvilken han virker alt og allevegie og alletider, og giver alle Liv og Aande og alle Ting — **ſaa er der intet ondt i den** *); men alt

*) I det vi ſige, et der er intet ondt i Verden (o: Indbegrebet af alt det endelige af, i og ved Gud værende), nægte vi ingenlunde den abſolute Modſætning mellem ondt og godt, men betragte derimod det onde, ſom alt det (i Menneſkets Bevidſthed), der ikke er af, i og ved Gud. Kun dets Uelighebd kunne vi derfor henføre til Gud, ſom Altings Ophav; men at det blev og bliver virkelig, det tilregne vi Menneſket. „Seine

gaaer i rolig og uforstyrret Gang sin Fuldbendelse indøde, og Menneskene maae med eller mod deres Villie tjene den Almægtiges vise Hensigter. Hvert enkelt Individ udfylder da sin Plads i det hele Universum, og Herren udretter alt det gode ved det, som kan udrettes. Skete det ikke saa, kom der fra dette Individ noget virkelig ondt og forstyrrende ind i Guds Skabning, eller tjente det ikke længere her neden Guds Hensigter: da — ja vi kunne ikke tænke os et saadant Tilfælde, vi kunne intet Sted i Verden finde for et saadant Individ — da var der jo noget i Herrens Bærf, som ikke var godt. Men Herren saaer jo engang alt, hvad han havde gjort, som han hvert Dieblif seer det, og see! det var og er jo altsammen saare godt. I denne Betydning kunne vi sige, at Menneskene **flet intet ondt kunne gjøre**; thi Herren virker alt, og vaager stedse, og derfor er Guds Jord, den ganste Verden, som han holder i sin Almægtighaand, endnu, som paa Skabelsens Morgen, god og skøn og her-

Möglichkeit, das ist die Vernünftigkeit des Bösen gewesen, und das hat es von Gott empfangen, und als das Mögliche ist es von ihm geordnet. Aber daß es aus der Möglichkeit herausgetreten in die Existenz, das ist sein Fluch, und daß es, als solches, in Gottes Welt nicht seyn soll, das hat Er factisch declarirt, denn er hat eine Erlösung vom Bösen geordnet." *Tholuck. Die Lehre von der Sünde und vom Versöhner. Hamb. 1830. S. 26—27.* Som en Modsetning hertil see *H. N. Clausen. Katholicism. og Protest. Kirkeforfatn. etc. Kjøbenh. 1825. S. 520—525.*

sig, ja for os endnu fuldkomnere og nærmere sit evige Maal. Hvilken ubeskrivelig Trøst! hvilken uendelig dyb og rig Kilde til Haab, Mod og Glæde! —

Men søge vi nu herved at dybsse Samvittigheden i Sovn, og at anbefale en Lære, der ophæver Forstjellen mellem Ret og Uret? Det være langt fra! Det er ikke **Samvittigheden**, der udtaler sig i hiint Spørgsmaal: hvad har Herren udrettet ved mig? men den driver os til at spørge: hvad har jeg udrettet ved Herren? Og da tvinger den os maaskee til at svare os selv: intet eller saare lidet; Herrens Gjerning var sjelden min, ja jeg har ofte villet mod hans hellige Villie. Her træffe vi da det egentlige Døde i Menneskets inderste Selv, der har løstrevet sig fra sin Gud og Skaber. Thi dette er det egentlige og eneste Døde, at Mennesket ikke lever i sin Gud, at Menneskeaanden ligner en Stjerne, der har løstrevet sig fra Himlen, og styrtet sig vildfarende ud i det tomme Rum, at den avler Tanker og Følelser, Attraaer og Beslutninger, hvori Herren ikke er, som hans hellige Aand ikke besjæler. I Menneskets eget Bryst er det onde indesluttet; og her er ligesom et Gebeet, hvori Herren ikke er, et Punct, der ligger udenfor hans Rige; og forsaavidt kunne vi sige, at Herren her ligesom har indstrænket sig selv, og begrændset sit Rige.*) Men saasuart det onde træder udenfor Mennesket i Ord eller

*) *Wynster. Betragtninger over de christelige Troeslærdomme. Kjøbenhavn. 1833. 1ste B. S. 74.*

Gjerning: da træder det — om man saa maa sige — indenfor de Grændser, hvor Herren virker, ind under hans naadige Baretægt og Styrelse; og i denne **Fremtræden** er det ikke længere ondt, men meget mere traadt ind i den evige Harmonie, hvor alt det gode trives i usforstyrret Ro. Vi mene her med ingenlunde, at det onde selv (i Mennesket) forandrer sit **Væsen**, og bliver godt: det onde er og bliver altid ondt, og Ordet og Gjerningen, som udgaaer heraf, er ligeledes ond og af den Onde; men — kun i sin indre **Forbindelse med den urene Kilde, med det handlende Individ.**

Men ligesom det Spørgsmaal: „hvad have vi ndrettet ved Herren“ førte os til Erkjendelsen af det egentlige Onde, saaledes fører det os ogsaa til Erkjendelsen af det sande Gode; og ligesom vi have sagt, at det onde var alt det og kun det, som ikke var af, i og ved Gud, saaledes sige vi nu ogsaa, at det gode er alt det og kun det, som er af, i og ved Gud. Men have vi nu ogsaa med Rette sagt, at det onde er indesluttet i Menneskets Bryst, hvor den Onde ligesom er lagt i Lænker at forvares til Dommen (2 Pet. 2, 4.): saa kunne vi dog ingenlunde sige, at det gode er indesluttet i Mennesket — uden som Modsetning til og Negation af det onde —; thi da blev Gud selv ligesom indesluttet og gik under i Mennesket. Med mere Sandhed kunde vi sige, at det gode er indesluttet i **Gud**; thi han er den Algode og alt det gode. Men han har **aabenbaret** sin uendelige Majestæt i den endelige Verden, og ladet det sandes, godes og skøn-

nes evige Ideer virkelig fremtræde inden Skabningens Kreds i sandjelige Former. Ja i Mennesket har han givet Aabenbaringen af sit Væsen, det absolute Gode, en vis relativ, individuel Selvstændighed, i det han gjør det mueligt for ham i sin inderste Bevidsthed at tage det guddommelige og himmelske i Eie, og giver ham Magt til ikke blot selv at tilegne sig det, men ogsaa til, som et frivilligt, gudhengivent Organ for den Uendeliges Aabenbaring til Menneskeheden, som et reent, i sin Forbindelse med Gud sig bevidst, Gjennemgangspunct for Guds Aand, ligesom at lade den evige Livsens Kilde gennem sig strømme ud til de Tørstige, som slutte sig til ham. Er altsaa alt det gode af, i og ved Gud, og er der intet godt udenfor ham: saa har ogsaa det gode **i Mennesket** samme Ophav, saa kan ogsaa Mennesket kun af, **i og ved Gud** gjøre det gode. Kunde Mennesket af og ved sig selv frembringe noget godt og føre det ind i Skabningens Række: da var der jo noget godt **udenfor** Gud, uafhængigt af ham (d. e., Gud var ikke alfuldkommen), og endelige Kræfter kunde ligesom rette paa den Uendeliges Værk (d. e., hans Værk var ikke fuldkomment): ligesom vi derfor have sagt, at Mennesket i en vis Betydning intet ondt kan gjøre, d. e., intet ondt bringe ind i den Verden, der staaer under den hellige og almægtige Guds Varetægt, saaledes sige vi da nu ogsaa, at Mennesket af og ved sig selv intet **godt** kan tage eller give, nyde eller virke. Og saaledes see vi, at det gamle Ord staaer ved evig Magt: „at al god og al fuldkommen Gave

er herovenfra, og kommer ned fra Hysenes Fader" — „at Gud maa æres i alle Ting formedelst Jesum Christum" (Jac. 1, 17. 1 Pet. 4, 11.).

Naar altsaa et Menneſte ikke vil virke i og ved Gud, i Jesu Navn, drevet af Herrens Aand, men efter eget Raad og Villie, i eget Navn, ved egen Kraft: da er den **gode Gjerning ikke hans**, men Herrens **ved ham**. **Hans** er alene den af Gud ikke opfyldte Beslutning, den for Gud fremmede indre Act og Handlingens Forbindelse med det handlende Individ's usande og daarlige Opfattelse af dens Siemed, med den urene og ufromme Bevæggrund — d. e. **Handlingen i sin indre Usandhed**; thi saaledes og af denne Kilde, af denne Grund, er den ikke traadt, og kunde den ikke træde ind i den hellige og almægtige Guds Bærk, indenfor hans Riges Grændser. Men **Herrens Bærk** ved dette Individ, som uvilligt Redskab, er **Gjærningen i sin indre Sandhed** og sande Betydning, d. e., forsaavidt den er **god**, forsaavidt den tjener hans hellige Hensigter, og er stiftet til at træde ind i de skabte Ting's evige Harmonie. Naar derimod et Menneſte i ydmyg Bøn hengiver sig selv til Gud, naar han vil virke i og ved ham alene, i hans eenbaarne Søns Navn, oplyses, drives og styrkes kun af hans hellige Aand: da siger en salig Bevidsthed ham, at den gode Gjerning er **hans egen** af, i og ved Guds Naade; thi saaledes kjendte og fulgte han den Høndeliges Hensigter, og gjorde hans Gjærning til sin, og saaledes blev Gjærningens subjective og objective Betydning den samme d. e. den

sande, fordi den udgik af det guddommeliges og menneskeligens Forening. — Det er nødvendigt saaledes at erkjende, hvori det gode og det onde ret egentlig bestaaer; og vi kunne ikke dølgge Sandheden, om end dens Erkjendelse vil føre en streng og alvorlig Dom med sig. Saaledes vil for denne Domstoel s. Ex. den Priis, man ydede manges menneskelig Daad for dens herlige Følger og velsignelsesrige Frugter, som man kaldte dem, maaskee ofte falde hen til intet, fordi Gjærningen, forsaavidt den var god og gavnlig, ikke var Menneskets Bærk ved Herren, men Herrens Bærk ved Mennesket; ja mangt et heelt Menneskeliv, hvilket man prisede, som daadrigt og følgerigt, stort og herligt, vil maaskee vise sig i sin Intethed og indre Usandhed, fordi den Mand, som besjælede det, ikke var Guds Mand. At en saadan Dom manges Gang maa fældes, vide vi med den inderste Visshed; men — Gud alene tilhører Dommen: vi ville *ingen* domme.

Naar vi nu stue tilbage paa det foregaaende, frembyder sig følgende Resultat: Det gjælder aldeles i Almindelighed om enhver Stand, enhver Virksomhed, enhver Daad, at Mennesket selv kun virker noget godt, forsaavidt han gjør Herrens Gjærning til sin, forsaavidt han er sig sin Gjærning bevidst som af, i og ved Guds Naade. Men da enhver anden Stands Virksomhed end den geistliges har et vist givet materielt eller intellectuel Stof at behandle, visse forestrevne Functioner at udføre, bestemte Former at fremtræde under, og forsaavidt kun tager saadanne Kræfter og Færdigheder i Be-

slag, som staae i det naturlige Menneskes egen Magt: saa kan et Menneske af og ved sig selv i denne Retning udrette meget for mennestelige Dine, og **udvortes** opfylde sit Kalds Fordringer; skjøndt dog — naar han ikke drives af Guds Aand — hans Virken, forsaavidt den er **god** og tjenende Guds Hensigter, og derfor efter hans Villie traadt ind i denne Tingenes Orden, **ikke er hans egen, men Herrens alene ved ham.** Men det gjælder derfor dog især og i egentligste Betydning om den **geistlige Virksomhed**, at den er en Virksomhed **af i og ved Guds Aand.** Thi er den christelige Præst kaldet til at være et frivilligt Organ for Guds Aand, for den Uendeliges Aabenbaring i og for Menneskeheden: da er hverken **det**, han skal virke, eller **det hvorved** han skal virke, givet i det naturlige Menneskes egen Magt, men maa komme herovenfra, og **blive** hans, i det han bliver Guds. —

For end mere at tydeliggjøre dette, ville vi kaste et Henblik paa de Functioner, hvori den indre præstelige Virksomhed træder ud. Hvad nu først **Ordets Forkyndelse** angaaer, da henhører herunder den hellige Skrifts Forelæsning for Menigheden, den christelige Prædiken for samme og den christelige Underviisning for dens Ungdom. **Forelæsningen** af den hellige Skrift — efter Apostlenes Exempel — har altid baaret, og vil altid bære velsignede Frugter. Men er Præsten blot en tom, af Guds Aand ikke besjælet, Oplæser af de hellige Dø, saaledes at han lader disse ligesom blive uden

for sig: da kan vel Ordet altid virke ved egen Kraft; men — denne Virkning er ikke hans Gjerning ved Herren, men Herrens alene ved ham, eller rettere ved Ordet, som han blot gjorde lydeligt for menneskelige Øren ved sin Stemme. Men naar Ordet ikke blot svæver paa hans Læber, men gjennemtrænger hans inderste Liv, naar han drives af Guds Aand, i det han forelæser den hellige Skrift, eller understøtter og ledsager sin Tale med dens Ord: da er Ordet ligesom bleven Kjød og Blod i ham, bleven hans Eiendom, da strømmer det levende gjennem ham ud til Menigheden, i fornyet Skikkelse, med fornyet Kraft; og da — er dets velsignede Frugt hans Gjerning af, i og ved Guds Naade. — Prædiker han for Menigheden — da tale han nok saa smukt paa menneskelig Viis, med nok saa megen Beltalenhed, med nok saa megen Forstand, og Indsigt, da fortolke han de hellige Ord med nok saa megen Skarpsindighed — oplyses, drives og styrkes han dog ikke af Guds Aand, taler han ikke i Jesu Navn, men i sit eget, af egen Forstand, af egen Kraft: da kan vel denne Tale, naar Gud vil, bane Herren Vej i en og anden Sjæl; men denne saliggjørende Virkning er ikke hans Gjerning, men Herrens ved ham. Thi Guds Rige udbredes ikke ved menneskelige Ord og menneskelige Kræfter; men kun naar et Menneſte drives af hans Aand, og hengiver sig selv til at være et frivilligt Organ for den saliggjørende Naades Aabenbaring i og for Menneſkeheden, og naar saaledes den Aand taler gjennem ham, som talede gjennem Christendommens

første Forkyndere: da er hans Ord høie og himmelfste Sandhed og Kraft hans egen af og ved Guds Naade, og Ordets velsignede Frugt hans Gjerning ved Herren. — Ligeledes naar han **underviser Ungdommen** for at føre den til Herren, da ihukomme han, at han ikke formaaer at udbrede Guds Rige ved menneskelig Kløgt og verdslig Viisdom, men kun naar han følger sin himmelfste Lærer og Mester, taler ikke af sig selv, men af Sandhedens hellige Aand, og øser af hiint "Rigdoms Dyb" baade paa Guds Viisdom og Kundskab."

I **Sacramenternes** Meddelelse har den menneskelige Virksomhed kun liden Andeel*). Dog kan, hvad den **hellige Nadvere** angaaer, Præsten, forsaavidt han ved sin Skriftetale forbereder til dens værdige Nydelse, og forsaavidt han forkynder Guds stiftelsens hellige Ord, forvalter den hellige Handling, og ledsager den med Ordet, gjøre meget til at lette og fremme Sacramentets rette Tilegnelse og Nydelse, skjøndt det virker og maa virke ved sin egen Kraft. Det samme omtrent gjælder om **Daaben**, naar vi tænke den forbunden med Confirmationen.

*) „Denn die Handlung“ (die Taufe) „ist nicht die irgend eines Einzelnen, sondern der Einzelne verrichtet sie nur vermöge der Vollmacht, welche er dazu von der Kirche erhalten hat, und also als eine Handlung der Kirche.“ Schleiernacher. Der christliche Glaube 2ter B. Berlin 1831. S. 408. Jfr. S. 427—428. — „*Et sacramenta et verbum propter ordinationem et mandatum Christi sunt efficacia, etiamsi per malos exhibeantur.*“ Conf. August. Art. VIII.

Men denne gode Gjærning bliver da kun forsaavidt **hans egen**, som han med Bevidsthed virker af, i og ved en høiere, himmelsk Magt. — Det gjælder overhovedet om **alle de liturgiske Handlinger**, som Præsten udfører, at han selv slet intet virker, naar han kun er en kold og tom Fuldbyrder af dem, medens disse dog alligevel kunne virke ved deres egen Betydningsfuldhed, Værdighed og Skjønhed. Bessæles han derimod af den Aand, der aspræger sig i disse Former, og bestræber han sig for, at den gennem ham levende maa træde frem i dem og tale til Menigheden, da har ogsaa hans Virksomhed Deel i den frugtbringende Virkning, som udgaaer fra dem*).

Og saaledes være det da den christelige Præsts Grundbevidsthed, at ligesom al god Gave er herovenfra, og Mennesket intet godt kan tilegne sig og frembringe uden i Samfund med Gud: saaledes kan heller ikke Præsten i sit Kald virke noget godt, ikke udbrede Guds Rige og forkynde hans hellige Aabenbaring — saa at denne Gjærning bliver hans egen — uden af, i og ved Guds Naade, oplyst, drevet og styrket af hans hellige Aand. — Hvor høit og helligt synes mig da nu en Christen-Præsts Kald! Jeg stuer ind deri, som i et Guds Tempel, hvor hans Aand alene skal omsvæve, fylde og bessæle mig og alle, hvor hans Herlighed

*) Præstens Virksomhed med Hensyn til Kirkeforfatning en stulle vi senere berøre.

alene skal straae, hvor hans Røst alene skal lyde! Saa ydmyg og saa fattig i Manden træder jeg ind; thi her er al min egen Kraft i og for sig kun Svaghed, al min Forstand og Indsigt i og for sig kun Mørke, her skal min Røst ligesom forstumme, og Guds Mand tale gjennem mig. Men hvor opløstende og begejstrende er ikke ogsaa dette Rald! indenfor dets hellige Enemærker „stige Englene op og ned,“ de himmelske Magter omringe den Indviede, og — ikke med Rædsel, som Jacob fordem, men — i salig Tilbedelse føler han: „her er sandeligen Guds Huus“ (1 Mos. 28, 17.); ja hvilket uroffeligt Mod, hvilken salig Fortrøstning, hvilket himmelsk Haab samler sig ikke for ham i den Bevidsthed: „jeg formaaer alt i Herren, som gjør mig stærk“ (Phil. 4, 13.)!

A n m æ r k n i n g.

Ifølge det, jeg hidtil har bemærket om den geistlige Virksomhed i Almindelighed og om Prædikenen i Særbeles-
hed, vil det være indlysende, at jeg aldeles ikke kan være enig med Dr. Hüffel, naar han (Ueber das Wesen und den Beruf des evangelisch-christlichen Geistlichen etc. 1 Th. 2 Aufl. Gießen 1830. S. 20.), som „höchstes Kriterium der Predigt,“ fremsætter følgende: „Eine jede Predigt, im Allgemeinen genommen und unter Voraussetzung der bisherigen Eigenschaften derselben, ist nur

so viel werth, als sie bewirkt, d. h., als sie die Erkenntnis der Zuhörer in christlichen Dingen erweitert, berichtigt und ordnet, das Herz mit den Gefühlen der christlichen Andacht und der innigsten Religiosität erfüllt, und den Willen für das Gute bestimmt, und zwar dergestalt daß Vernunft, Herz und Wille gleichmäßig anregt und befriedigt werden." Thi hvilken menneftelig Kundskab formaaer efter dette Criterium at erkjende og bedømme en Prædikens Værd, hvis Frugter udvikles og modnes i Løndom, og ofte først efter længere Tid blive synlige, naar det for menneftelige Dine ikke mere er muligt at opdage Forbindelsen mellem Virkningen og Uarsagen? Og er det dernæst efter en Prædikens væsentlige Beskaffenhed man bestemmer dens Værd, naar man sætter dette i den mere eller mindre frugtbringende Virkning, som udgaaer fra den? Er det da altid saa, at den bedre Prædiken virker mere, den ringere mindre? Vi kunne betragte en Prædiken i og for sig og i dens Forbindelse med Prædikanten. Fra det første Standpunct bemærke vi følgende: tage vi Hensyn til den Virkning, som nærmest — uden Mellemaarsager — udgaaer fra en Prædiken, maae vi vistnok sige, at det alene afhænger af Guds Naade og urandsfagelige Wiisdom, af hiint „Kald herovenfra,“ om den skal virke mere eller mindre; men betragte vi en Prædiken som et Led i den hele Række af alle de Ting, som efter Guds Styrelse træde ind i denne Tingenes Orden, i den hele Natursammenhæng, da maae vi vistnok erkjende, at alle Ledene i deres indbyrdes Forbindelse til Genhed ere lige nødvendige og gavnlige, og kunne altsaa i denne Forstand ikke indrømme, at den ene Prædiken virker mere end den anden. Fra det andet Standpunct bemærke vi, at Prædikens Virksomhed for Guds Rige kan være større i een Prædiken end i en anden, alt efter som han mere eller mindre med Bevidsthed virker af, i og ved Guds Naade; og mee

dens vi altsaa ikke med fuld Sandhed kunne sige, at den ene Prædiken virker mere for Guds Rige end den anden, kunne vi derimod med fuld Sandhed sige, at den ene Præst virker mere for Guds Rige end den anden, nemlig ifølge den ofte nævnte Grundbetingelse.— Naar Dr. Hüffel dernæst for at begrunde og videre udvikle hiint Criterium yttre følgende: „Wirken kann eine Predigt nichts, welche längst abgethane und abgemachte Materien wieder von Neuem behandelt —. Wirken kann eine Predigt nichts, welche sich nicht ihres Stoffes wöllig bemächtigt hat —. Wirken kann eine Predigt nichts, welche durch einen schleppenden und ermüdenden Styl und Vortrag die Zuhörer fortwährend beleidigt oder wöllig abschreckt —. Wirken kann endlich eine Predigt gar nichts, welche entweder ein trockenes dogmatisches, oder ein gleich trockenes moralisches Compendium zum Grunde legt, oder durch eine, in unsern Tagen so allgemein gewordene schlaue Umgehung und Verdrehung des eigentlich christlichen Gesichtspunktes mehr Unge-
 wissheit, Verlegenheit und Zweifel, als Erbauung bewirkt, oder im mystischen Unsinne gespensterartige Produkte einer kranken Einbildungskraft zu Tage fördert“ — (see samme S. 129—130): saa bemærk vi, at efter disse Bestemmelser er Criteriet ikke længere det samme; thi nu bedømmes en Prædikens Værd ikke af, hvad den virker, men af, hvad den ifølge logiske og psykologiske Grundsætninger maa stjønnes i Almindelighed at kunne virke. Skjøndt jeg nu ikke har saa meget imod Criteriet, naar det saaledes fremstilles, som en videnskabelig Norm for at træffe det bedste Indhold og den bedste Form for en Prædiken: saa mener jeg dog, at en Prædikens Værd neppe lader sig bedømme i og for sig uden Hensyn til Prædikanten, og fremsatte derfor som øverste Princip for en christelig Prædiken, at den stulde udgaae fra Guds Land. Men denne Land er ikke en Mørlets, men Lysets Land, der vil lede Præsten til Oplysning og Sandhed, og navnlig drive

ham til at udgranske og finde den rette Regel for en kristelig Prædikens Indhold og Form. Og jo mere den da kan udtale sig gennem og ganske gennemtrange en efter rigtige videnskabelige Grundsætninger affattet, ordnet og udført Prædiken i alle dens Momenter, desto videre og indholdriger er Præstens Virkefreds, desto mere virker han. Jeg frastjender altsaa ingenlunde Homiletikens Indflydelse paa en Prædikens Bigtighed og Værd, men tillægger den en saadan kun som Organ for den Mand, der skal udtale sig gennem Prædikenen. — Men er jeg nu ogsaa for saa vidt enig med Hüffel angaaende hiint Criterium og de Betingelser, han af dette uleder for en god Prædiken, betragtet i og for sig, saa er jeg dog ingenlunde enig med ham angaaende den udelukkende Betydning, han i ovenangførte Ord (S. 129—130) giver disse, i det han erklærer det alene afhængigt af dem, om en Prædiken vil virke eller ikke virke. Thi, ikke at tale om, hvor urigtig en saadan Paastand er, at en Prædiken, om den end besjæd alle andre gode Egenskaber, intet vilde kunne virke, naar den manglede een f. Ex. en logisk Disposition, saa synes den ærede Forfatter at tillægge Præsten en vis selvstændig Virksomhed til Guds Riges Fremme lige overfor og udenfor Gud, uden at indsee, at han slet intet kan virke uden af, i og ved Gud. Dette er den egentlige Grundvildfarelse i Forfatterens Anskuelse, som ogsaa fremstikker paa mange andre Steder. Derfor finder han i Protestantismen „die Idee, unabhängig von hierarchischer Gewalt, den Weg zum Heile durch eigene, freie Kraft und Entschliebung, nach den Vorschriften der h. Schrift, zu suchen und zu finden“ (1 Th. S. 32); derfor beskriver han de Geistlige som dem, der „ohne jene höhere Weihe und Kraft aufzutreten, immer und überall in ihren Verrichtungen auf ihre Persönlichkeit verwiesen sind“, og taler om „die großen Schwierigkeiten, die aus unserer nackten Stellung entspringen“ (S. 65); derfor op-

stiller han den Sætning: „die praktische Theologie ist das einzige Mittel, wodurch der Geistliche tüchtig gemacht wird, sein Amt zu verwalten“ (S. 96); derfor hedder det: „nirgends ein festes Ziel; nirgends ein klar gedachter Zweck bey Tausenden, und folglich — auch kein Erfolg“ (S. 96) o. s. v. Den ærede Forfatter synes ikke at fatte den mennestelige Virksomheds Forhold til en altvirkende uendelig Gud, „der giber alle Liv og Lande og alle Ting.“

Andet Ufsnit.

Om den geistlige Virksomheds Betingelser.

Naar vi her ville tale om det præstelige Kalbs Betingelser, da mene vi ikke den inderste og væsentlige Betingelse, om hvilken vi allerede i forrige Ufsnit have handlet. Thi den er eet med Virksomhedens inderste Princip. „Der er kun een, som er god“ (Matth. 19, 17.), og det er ham, „den Kongernes Konge, den alene mægtige og vise“ (1 Tim. 6, 15. 1, 17.), „fra hvem al god og al fuldkommen Gave kommer“ (Jac. 1, 17.); og derfor er der ogsaa kun een Kraft, ved hvilken vi kunne virke det gode, og kun een nødvendig og væsentlig Betingelse herfor, nemlig den, at lade sig besjæle, styrke og drive af denne Kraft. Og derfor maatte vi komme til det Resultat, at den geistlige Virksomheds eneste væsentlige Betingelse er en bevidst Leven og Virken i Gud, der er aabenbaret i Jesu Christo, en dyb og inderlig Gjennemtrængelse af hans Aand,

faa at vort Ord og vor Gjerning besjæles af den-
ne, udgaacr fra denne. Men der kan nu nærmere
spørges, hvilke Evner og Kræfter, hvilke Kundskaber
og Færdigheder hos Mennesket denne Guds gode
Aand især vil tage i Beslag, vil luttre og hellige
for den geistlige Virksomhed? hvilke Hindringer i
Menneskets Væsen den især vil udrydde for at dan-
ne sig et desto fuldkomnere Organ til Guds Riges
Udbredelse? Og hvad vi her søge, ville vi da kalde
det præstelige Kalds **relative** Betingelser eller,
om man vil, Befordringsmidler.

Vi nævne da her først: **en sand dyb, og
fuldstændig Indsigt i Guds Ord, i den
guddommelige Aabenbaring**, saaledes at den
christelige Præsts (Ordets Tjeners) hele aandelige
Liv bevæger sig heri, som i sit egentlige Element.
En saadan Indsigt er vel for en Deel allerede nød-
vendigen indeholdt i Grundbetingelsen; men denne
kan dog (ja maa) være tilstede, uden at (og førend)
hiin er udviklet og moden. Der er da ligesom en
Plet i Menneskets indre Verden, som endnu er
mørk og øde, og over hvilken Guds Aand endnu
ikke har svævet; der er en Kraft skjult i Menne-
skets Væsen, som Aanden endnu ikke har helliget for
Herrens Værk; men den kan dog opfylde Menne-
skets hele Leven og Virken, (saavidt nemlig, som denne
endnu er udviklet), om end en vis Retning endnu
er aflukket; thi her komme vi da til et Punct, som
egentlig endnu ligger udenfor Menneskets (bevidste)
Væsen. Men besjæler først Guds Aand ham, da
vil den bortrydde disse Stranker, vække og hellige

disse slumrende Kræfter, og bringe Lys og Liv der, hvor Dødens Mørke endnu ruger. Og jo mere dette steer, jo mere Menneskets sande Bæsen udvides og udvikles, alt som Herrens Aand omgriber og gjen- nemtrænger det, desto fuldkommere et Aandens Or- gan vil det blive. — Men naar vi da nu blandt den geistlige Virksomheds relative Betingelser først nævne Modenhed i religiøs **Erkjendelse**, da ville vi hermed ingenlunde gjøre et **fortsat lærd Stu- dium** af Theologien til Fordring for den christelige Præsts Udvikling. Thi vel kan Theologiens lærde, videnskabelige Studium ikke føre til Sandheden, d. e., den christelige Sandhed eller Jesus Christus selv, uden naar det hviler paa den samme Grundsteen, paa hvilken den christelige Præst vil opføre sin Byg- ning, uden naar det steer i og ved den hellig Aand; og naar den lærde Theolog grandster i denne Aand, og meddeler Frugterne af denne sin Grandst- ning, da kan ogsaa han siges i en vis Henseende at udøve den geistlige Virksomhed. Men Theolo- giens lærde Studium, forsaavidt dens Maal er en Optagen af det religiøse Element i Erkjendelsen, repræsenterer dog kun en **enkelt** Retning af det geistlige Kald; og naar denne næsten **udeluk- kende** fastholdes og forfølges, da kan dette vistnok ikke stee uden nogen Forstyrrelse i det indre, af Gud opfyldte, Livs Harmonie, uden paa de øvrige den præstelige Virksomheds Betingelsers Beskæftning. (Om den religiøse Erkjendelses Forhold til **Grund- betingelsen** have vi ovenfor talt). Hertil kom- mer, at Navnet af en **lærd Theolog** — i Ordets

(2)

gjængse Betydning — synes mere at forudsætte en vis **Masse af Kundskaber** end en vis **Grad af theologisk Dannelse**, og at Theologiens **lærde Studium** — i samme Betydning — indbefatter meget heterogent, hvis Forbindelse med, end sine Bigtighed for, den christelige Theologie vanskeligen skjønnes, som slet ikke er gjenmemtrængt af det religiøse, end sine christelige, Element, men ligner visne Grene paa et Træ eller Støvet paa dets Blade.*) Nu er det sandeligen slem nok, at saadant dødt Stof, saadanne falske Vare, tages med under Navn af Theologie, og under dette Navn bydes de unge Studerende, hvoraf dog ikke faas (skjøndt vistnok langt færre, end man kunde ønske) med dybt Gemyt og opvakt Aand, med levende Begeistring begynde deres Arbeide i Herren; men — fra det hellige præstelige Kald, fra Guds Aands Gjerning, være dog alle slige daarlige og forfængelige Undersøgelser borte! — Vi ville altsaa ingenlunde, at den christelige Præst skulde være en **lærd Theolog**,**)

*) F. Ex. i Exegetik: Fortolkninger og Sammenstilling af Fortolkninger, som ikke ere fremspirede paa christelig Grund, grammaticalste Notitser, som ikke staae i nogen Forbindelse med Fortolkningen; i Kirkehistorien: både Former, hvori der aldrig har været Liv, Personer og Begivenheder, hvis Forbindelse med det christelige Livs udvikling ikke kan erkjendes (sfr. Kirchengeschichte von R. Hase. Leipzig 1834. Bøgerne S. VI.); i Dogmatiken: utheologisk Anvendelse af et filosofisk System eller systemløs Philosopheren o. s. v.

**) Hüffel. Ueber das Wesen u. d. Beruf etc. 3 Th. S. 302. "Er soll mehr ein Weiser als ein Gelehrter seyn."

saaledes at han saa godt som udelukkende gjorde Tænkningen til det Medium, hvorved han traadte i Forbindelse med Christendommen, og agtede det fornødent for sig at vide alt, hvad man har draget ind med under Navnet Theologie; men vi ønske, at han skal være en **Kyndig** og **indsigtsfuld**, **dybsindig** og **skarpsindig** Theolog, saa at han søger at optage Christendommen med en stedse dybere og inderligere Sandhed i **Erkjendelsen**, for at Guds Aand ogsaa kan leve og virke i denne Retning af hans Væsen, ligesom den skal det i hans **Følelse** og **Villie**, og saa at alt, hvad der virkelig lever og aander i den ægte Theologie, ogsaa bliver Aand og Liv i ham. —

I denne Henseende er det da nu fremfor Alting vigtigt for den christelige Præst altid at vore og forfremmes i en dyb og fuldstændig Kundskab til det **skrevne** Guds Ord, saaledes at han ret bliver hjemme deri og mere og mere dygtiggjort til at fatte og fortolke dets hellige Hemmeligheder. Indsigt i Aabenbaringens Grundvæsen og **noget** Kundskab i det skrevne Ord forudsætte vi nødvendigen hos den **christelige** Præst. Men jo dybere og klarere, jo mere levende denne Kundskab er hos ham, jo grundigere og dybsindigere han grandsker og fortolker for i alle Puncter at komme til den christelige Sandheds Erkjendelse, jo mere han er hjemme i Skriften, saaledes at dens hellige Ord ideligen strømme friske, med deres eieendommelige Kraft, gennem hans Sjæl og over hans Læber — desto videre en Mark er der aabnet for ham

til Ordets Forkyndelse, desto mere omfattende vil den kristelige Prædiken blive. Og ligesom derfor den rette kristelige Grundfning i og Fortolkning af Guds Ord udgaaer fra den Hellig Aand, saaledes bliver da ogsaa den derved erhvervede Oplysning og Kundskab et Organ for dens Virken. — Til en dybere og fuldstændigere Indsigt i Guds Ord og Aabenbaringens Væsen hører det dernæst ogsaa at kjende det kristelige Livs indre Udvikling gennem Tidernes Række og dets Conflict med det verdslige, antichristelige Element, som ogsaa især at kjende de offentlige Vidnesbyrd, som Kirken Tid efter anden har aflagt om sin Tro. Fortrolighed med den kristelige Kirkehistorie udvider den kristelige Præsts Synskreds, og stærker hans indre Liv; den giver hans Sjæl en rig Fylde af Tanker og Følelser; den lærer ham klarere at erkjende Christendommens gennem alle Tider blivende Væsen under de verulende Former, dens stedse i alle Kampe seirende Kraft; og — skjøndt vi ikke ville stille os paa de Theologers Standpunct, der gjøre Kirkens Lære (saaledes som den indeholdes i de symboliske Bøger) til **Norm** og **Regel** for deres Tro (thi det er alene den hellige Skrift, ligesom det indre **Princip** er den hellige Aand): saa er det dog vor faste og urokkelige Tro til den Herre Christum, som den, „der er med os alle Dage indtil Verdens Ende“ (Matth. 28, 20.), at den i hans Navn forsamlede Kirke i intet **væsentligt** Punct er faren vild fra Sandheden. — De ved Exegetikens og Kirkehistoriens Studium erhvervede Kundskaber samle sig til

Enhed i den christelige **Dogmatik**, hvis praktiske Side er den christelige **Moral**. Dogmatikkens Studium vil for den christelige Præst udbrede Klarhed og Lydelighed over de christelige Sandheders Væsen og indbyrdes Forhold, Grundighed, Fasthed og Consequents i deres Fremstilling for Menighededen, ligesom et med hiint næse forbundet Studium af Moralen vil bringe Enhed og Bestemthed i de Opmuntringer, Formaninger og Advarsler, Præsten maatte gjøre til Gjenstand for eller indflette i sin Tale, og bevare deres dybe Sammenhæng saavel med den menneskelige Natur paa den ene Side, som paa den anden Side med den christelige Troeslære.— Dog vi ville ikke her videre gjenuegaae alle de enkelte theologiske Discipliner, om hvis indre Forbindelse og væsentlige Sammenhæng man forlængst har været enig*), men sammenfatte alt i det Buste, at enhver christelig Præst ogsaa var en dybsindig og indsigtsfuld Theolog. —

Men dette Navn tage vi her i en mere omfattende Betydning, og give derfor vort Buste en videre Udstrækning end til den egentlige Theologie. Thi ogsaa de andre Videnskaber, forsaavidt de kunne give Stof for den fromme Betragtning og Næring for det religiøse Liv, ligge indenfor den christelige Præsts Virkefreds. Saaledes vil Bekjendtskab med Philosophien

*) En udførligere og grundigere Behandling af denne Gjenstand vil Læseren finde i K. G. S a e s bejeistrede „Reden an deutsche Jünglinge“ (Berth u. Reiz b. Theologie u. d. geistl. Standes. Berlin 1814.)

være ham af Bigtighed ikke blot paa Grund af dens formelle Indflydelse paa Tænkningen, men navnlig vil et grundigt Studium af den **christelige** Philosophie lede ham til en dybere Tilsegnelse i Erkjendelsen af Christendommens Væsen. Og hvilken Anledning til dybe Blik i Guds Væsen og Virken, hvilken rig Kilde til ærefrygtsfuld Beundring af Skaberens herlige Værk, til Tilbedelse og Lovprisning vil der ikke aabne sig for ham, naar han formaaer at skue ind i Naturens Hemmeligheder, og følge Videnskabens Fakkell i de forskjellige Retninger, eller naar han forstaaer at læse i Menneſtehedens Aarbøger, og finde de Baand fra Himlen, der under Forandringer og Omſiſtelseſer ſammenholde alle Ting i uforſtyrret Harmonie! —

Og endelig, ſkal han tilfulde kjende den guddommelige Aabenbaring i dens hele uendelige Rigdom, da maa heller ikke dens Fremtræden under det **ſkjønnes** Form være ham fremmed. Ligeſom nu de ſkjønne Kunſter ſelv indeholde en Deel af den guddommelige Aabenbaring i denne Form, ſaaledes kunne de ogsaa ſtjærpe Øiet til klarere at ſkue det i de ſkabte Ting, ſom de ere udgangne fra Guds Haand. Det var derfor ret at ønske, at den christelige Præſt ſtundom ogsaa vandrede til dette Tempel, og blev fortrolig med Muſernes Helligdom. —

Dette ſidſte fører os til at betragte det hidtil fremſatte fra en ny Side. Det ſkjønne i Naturen og Kunſten vil nemlig ikke blot tjene til at fuldstændiggjøre den religiøſe **Erkjendelse** og udvide **Indſigten** i den guddommelige Aabenbaring; men

det vil ogsaa især vække, levendegjøre og udvide **Følelsen**. Og herved vil der da danne sig et nyt Organ i Menneskets Væsen for Guds Aands Virksomhed, nye Kræfter vækkes, som den kan hellige for sit Værk, en ny Røst bryde frem, hvorigjennem den kan udtale sig. Og saaledes ville vi da ogsaa have det ovenfor i dette Afsnit fremsatte betragtet: alt, hvad vi nemlig her have ønsket, at den christelige Præst skulde tilegne sig, som Betingelse for sit Kalds des fuldkomnere Røgtelse, skal ikke blot føre til Modenhed i religiøs Erkjendelse, men ogsaa til **Fylde i den religiøse Følelse**. Følelsens Gjennemtrængelse af Guds Aand er vel allerede for en Deel indeholdt i det præstelige Kalds Grundbetingelse, hvorom vi have handlet i den foregaaende Betragtning; men en saadan Gjennemtrængelse forudsætter ikke nødvendigvis Følelsens høieste Udvikling og rigeste Fylde. I det vi fremsatte en fuldelig Gjennemtrængelse af, Leven og Virken i Guds Aand, som Grundbetingelse for den geistlige Virksomhed, have vi ikke kunnet tænke os nogen **bestemt Grad** af menneskelig Udvikling. Men det er jo aabenbart, at jo høiere vi tænke os denne, desto mere udvide vi Grændserne for den christelige Præsts Virkefreds, desto videre og mægtigere, desto fuldkomnere et Organ for Guds Aand see vi i Menneskets Væsen. Og vi kunne da vel med Rette her sætte Følelsens høieste Udvikling som Maal for den christelige Præsts Stræben, for at Guds Aand kan udtale sig, ikke blot gennem en moden Erkjendelse, men ogsaa gennem en rig og

levende Følelse. Men dette er ingen ringe Forbring; thi vi mene hermed — naar vi see hen til Idealet — at alt godt og skjønt og herligt i Himlen og paa Jorden skulde leve i hans Følelse, at han skulde være ret fortrolig med al menneskelig Sorg og Glæde, alt Savn, Pængsel og Higen, al Trøst, Haab og Fred. Og ligesom det hører til den geistlige Virksomheds Fuldkommenhed, at Præsten **Fjender** enhver Stands, ja ethvert Individ, Eiendommelighed, hvortil han henvender sin Tale i Herren, saaledes ønske vi ogsaa, at han skal kunne føle med alle sine Brødre og Søstre, og, ligesom de, være aandeligen prøvet udi alle Ting, kun ikke i Synden (Hebr. 4, 15) *).

Person vi nu vilde slutte dette Afsnit, vilde maaskee nogen sige, at vi havde forsvemt at tage Hensyn til een Retning i Menneskets Væsen, i det vi havde talet om Erkjendelsens og Følelsens Udvikling, men ikke om **Billiens**. Men herved maa dog bemærkes, at der her ikke paa samme Maade kan tales om denne, som om hine; thi vi handle her ikke om Menneskets Udvikling i Almindelighed, men om Betingelserne for den christelige Præste-Virksomhed. Nu er vistnok kun Erkjendelsen og Følelsen det Medium, hvorigjennem den christelige Præst taler til sin Menighed; men Billien derimod indeholder **Grundbetingelsen** for den præstelige Virksomhed. Det er kun ved den, at han selv i Sandhed kan virke noget godt, kan udbrede Guds

*) See det følgende Afsnit.

Rige, i det han gjør Herrens Billie til sin Billie, Herrens Gjerning til sin Gjerning. Uden en saadan Billie, der hengiver sig til, og gaaer op i den almægtige og hellige Billie, og saaledes tilegner sig de himmelske Kræfter, kan han slet intet godt gjøre i noget Moment af sin Tilværelse. Men herom maatte der altsaa allerede i det første Afsnit handles. — Dog kan denne Sag fra en vis Side ogsaa her komme paa Tale. Det er nemlig ikke nok, at Præsten i sit præstelige Kalds Udøvelse stræber at tilegne sig Guds Billie, og at besjæles af hans Aand. Det samme maa ogsaa — hvilket er væsentligen forenet med hiint — **hele Livet igjennem** være hans eneste Stræben, for at det mere og mere maa komme dertil med ham, at Herrens hellige Aand ganske og aldeles opfylder, besjæler og helliger hans hele Væsen i alle Momenter af dets Væren og Virken. Kun saaledes bliver han mere og mere et værdigt, et, reent og kraftigt Organ for Guds Aand, kun ad denne Vej bliver det ham mueligt at nærme sig Ideen af det christelige Præstekald. — Hertil kunde man endnu føie dette, at Præsten ikke blot ved sin Tale skal være Ordets Forkynder, men ogsaa ved at foregaae sin Menighed med et christeligt **Exempel**. En uafbrudt alvorlig Kamp med alt det antichristelige i og udenfor ham, en fortsat reent og ivrig Stræben efter ganske at hellige sig Gud i og ved hans Aand bliver da i Besynderlighed den christelige Præsts Pligt. Men dette hører egentlig ikke herhen, men fører os til det, som for en Deel skal være Gjenstanden for

vore Betragtninger i det følgende Afsnit, nemlig Præstens Forhold til hans Menighed. —

Men førend vi gaae over til dette, maae vi tilføje et Par Bemærkninger om et Punct, hvortil vi endnu ikke have taget Hensyn. Man kunde nemlig sige, at, hvad vi hidtil have fremsat, stjændt nærmest gjældende for Præsten, dog har en almindeligere Anvendelighed, og at det i en vis Forstand kan fremsættes som høieste Maal for alle **Christne**, forsaavidt de alle udgjøre „et helligt Præstefamfund“ (1 Pet. 2, 5. 9.); og man kunde da forlange, at der blev taget et speciellere Hensyn til det, der ret egentlig og udelukkende skal dygtiggjøre den christelige **Præst** — som den, der har overtaget en bestemt, ordnet Virksomhed, som særegen Livsopgave, i den christelige Kirke — til at røgte sit Kald. Hvad vi her endnu kortelig skulle berøre, er da altsaa den egentlige saakaldte **Pastoraltheologie** eller den practiske Theologie. At denne Videnskab er af særdeles Vigtighed for den christelige Præst, at hans Prædikener ved **Homiletikens** Studium ville vinde i logisk Orden, Sammenhæng, Klarhed, Stilens og Foredragets Skjønhed og Værdighed, ja i Valget og den rette Anvendelse af et passende Thema, at **Catechetiken** vil lede ham til den rette Methode og bevare ham for mange Afveie i Ungdommens Underviisning, at **Liturgi-** **ken** vil bidrage til at give de liturgiske Handlinger et betydningsfuldere, værdigere og skjønnere Udtryk, at en videnskabelig Undersøgelse af Kirkeforfatningens Natur og Væsen og af Præstens Forhold til

en færegen Menighed, som dens' Sjælesørger og Veileder, vil gjøre hans Fremgangsmaade i denne Retning bestemtere og sikkrere, og bevare ham for mange Feiltrin — ligger i Sagens Natur. Og alt dette er godt og herligt, naar det staaer i Guds Lands Tjeneste, og, som Organ for denne, fremtræder i Præstens Virksomhed; og den christelige Præst vil i høieste Maade føle sig forpligtet til at søge den vigtige Hjælp, som disse Studier frembyde. Men naar det uden Hensyn hertil hedder: „die praktische Theologie ist **das einzige** Mittel, wodurch der Geistliche tüchtig gemacht wird, sein Amt zu verwalten“ (Süßel. Ueber d. Wesen u. d. Beruf ic. 1 Th. S. 96), saa bemærke vi, at **Grundbetingelsen** for den geistlige Virksomhed, saavelsom ogsaa de øvrige relative Betingelser for samme, synes her at glemmes.

Naar vi nu kaste et Tilbageblik paa det i dette Afsnit fremsatte, da ville vi ingenlunde nægte, at det er en stor, ja just den største, Fordring, vi her have gjort til dem, som have betraadt det geistlige Kalds Helligdom. Vi have tænkt os **Idealet** af en christelig Præst, altsaa noget, der vel ligger indenfor Menneskenaturens Grændser, men dog først i dens Fuldbendelse. Men det er godt, ja fornødent, saaledes stedse at see hen til det fuldkomne, at vort hele Væsen med al sin Higen og Stræben evindeligt maa rettes didhen af, i og ved Guds Land. Disse Tanker ville vel derfor ogsaa nok finde Gjengklang hos dem, som i Sandhed ere Herrens Tjenere i Jesu Christo; men — gid de ogsaa ved Guds

Mand maatte vække en og anden af de Præster af deres Blund, som, glemmende det, som hører til det uendelige og evige Guds Kald herovenfra, og den aldrig trættede, rene og ivrige Stræben, der alene hernedenfra fører til Maalet, slaae sig til Ro i en temmelig aandløs og mekanisk Embedsforrelse under en godmodig Nævenhed for denne Verdens venlige Indbydelser til Lyst og Glæde! Thi det er jo dog sandeligen ingen let Sag eller ringe Ting at være en kristelig Præst — o! dette Navn har den høieste og skønneste Betydning: det betegner den største og bedste og helligste Gjerning, som Guds Raade har givet Mennesket at udrette.

Tredie Afsnit.

Den christelige Præst,
betragtet i sine udvortes Forhold.

Enhver Virksomhed forudsætter et vist Forhold, nemlig til det, hvorpaa den gaaer ud. Idet vi altsaa have talet om den præstelige Virksomhed, om Ordets Forkyndelse, have vi heller ikke kunnet tænke os denne uden i et vist Forhold, nemlig til dem, som høre Ordet. Men da vi bleve staaende ved en almindelig Betragtning af dette indre, væsentlige Forhold, ere vi dog ikke gaede udenfor det, som hører til Virksomhedens Væsen og indre Betingelser; thi det ligger i Begrebet af Ordets Forkyndelse, at der maae være de, som høre det. Vi ville derimod nu tage et speciellere Hensyn til de udvortes Forhold, hvori Virksomheden frems træder, og som, sjiendt dennes Væsen ikke er af-

hængigt heraf, dog ville modificere dens **Form**.
 Og først ville vi da betragte, hvad der ligger os
 nærmest, nemlig:

Præstens Forhold til Menigheden.*)

I det vi betragtede den præstelige Virksomhed i og for sig, have vi vel tænkt os dem, som hørte Ordet og modtogte Sacramenterne; men vi have dog ikke betragtet Præsten i Forhold til en **afflutet** Kreds af disse, til en **særegen** Menighed, som Hyrde for et **vist** Antal Sjæle, og altsaa heller ikke forestillet os ham, som den, der **boer og bygger** i Menigheden, **lever** med den. Men et saadant Forhold vil den præstelige Virksomhed i sin Udvikling naturligen medføre, ligesom det ogsaa fra den anden Side vil udvikle sig af det sig mere og mere ordnende kirkelige Samfunds Natur. Og af dette Forhold udvikle sig nye Pligter for den kristelige Præst, og hans Virksomhed træder ud i nye Former. Thi til de almindelige Betingelser for denne kommer da her det specielle Hensyn til en saadan Menigheds særegne aandelige Standpunct, dens særegne udvortes Tilstand, ja til de enkelte Individuers Eiendommelighed; og dernæst skal han

*) En udførligere Behandling af denne Gjenstand vil Læseren finde hos Dr. Hüffe II. (Ueber d. Wesen u. d. Beruf etc. 3 Th. 2 Abschn.)

ikke blot **da** virke som Præst, naar han staaer paa Prædikestolen eller for Alteret, eller naar han sidder i de Unges Forsamling, som han vil modne til den evige Pagt med Herren; men til enhver Tid, ved enhver Leilighed, som Gud frembyder, skal han utrætteligen røgte sit hellige Kald. — Det bliver derfor — med Hensyn til hiint bestemte Forhold — først og fremmest hans Pligt, at søge tilfulde at **kjende** sin Menighed og **forstaae** dens Lærø, ja at kjende og forstaae indtil de meest individuelle Eiendommeligheder. Han skal kjende sin Menigheds intellektuelle Tilstand i Almindelighed, det Trin af Oplysning, hvorpaa den staaer, den Form for Tanke og Tale, som er den naturlig; han skal kjende dens moralske og religiøse Tilstand i Almindelighed, fra hvilken Side og i hvilke Retninger det antichristelige Element, Djævelens Rige, især har udbredt sig og taget Overhaand, og hvor han lettest kan bane Herren Vej, i hvilke Retninger Guds Aand lettest kan faae Indgang. Men han skal ogsaa, med Hensyn til de enkelte Individier, kjende dem, som kun have Dre for Lovens strenge Fordringer, og dem, som trænge til at høre Evangeliets naadefulde Røst, vide, hvo der skal optugtes i Herren, og hvo der skal opelskes i ham; han skal kjende dem, som behøve at ydmyges ved Tanken om **ham**, „som virker alt i alle“ (1 Cor. 12, 6. Phil. 2, 13.), og „i hvem vi alle leve, røres og ere“ (Ap. Gj. 17, 28.), om **ham**, „uden hvem vi slet intet kunne gjøre“ (Joh. 15, 5.), og dem, som trænge til at opreises og styrkes ved den Tro, „at vi formaae alt i Herren,

jom gjør os stærke" (Phil. 4, 13.); han skal kjende dem, som elske denne Verden saaledes, at de glemme hiin, og dem, som elske hiin Verden saaledes, at de glemme denne. Han skal, som en kyndig Læge, stræbe at forstaae det aandelige Livs særegne Puls- slag hos ethvert Individ, at fatte dets Vel og Bæ, dets Glæde og Sorg, dets Lyst og Ulyst. Thi skjendt en christelig Præst ogsaa kan tale til Velsig- nelse i en ham aldeles fremmed Menighed, naar han kun taler, hvad Guds Aand driver ham til at tale, saa vil dog hans **bevidste** Virken i og ved Aanden til Guds Riges Fremme mere og mere ud- vides, alt eftersom han tiltager i hiin Kundskab til sin Menighed, og denne Kundskab bliver gjennem- trængt og helliget af Guds Aand. Men gaar denne Kundskab saaledes ind i hans inderste Væsen, da bliver den ikke en blot **Viden**: den christelige Præst vil ikke blot kjende sin Menighed og forstaae dens Lære; men han vil ogsaa ret dybt og levende **føle** for og med den, ret ivrigt og alvorligen **ar- bejde** paa dens Vel ved at berge Lægedom for hver en Sygdom og Trøst og Husværelse for hver en Sorg. Han vil inderligen elske sin Menighed, som en lille Kreds af Herrens dyrefjebte Eiendoms- folk, af Brødre og Søstre i Christo, og med Glæde ofre den sit hele Liv og al sin Kraft. — Sit hele Liv og al sin Kraft — ja saaledes lyder hans hel- lige Kald, hertil driver ham den Aand herovenfra, hvoraf han besjæles. Og dette Kald lyder aarke og silde til ham, i hans Morgenbøn og i hans Aften- bøn, og denne indre Drift, denne evige Nødvendige-

hed griber ham i ethvert Dieblif, i Herrens Huus og i hans egen lille Bolig, i de Christnes Forsamling og i den stille Eensomhed. Og vil han lyde dette hellige Kald, og lade sig føre af denne hellige Drift, da maa han arbeide **altid**, og aldrig blive træt, da maa han virke hver Stund, saalænge det er Dag, at ikke Ratten skal overraske ham; da maa han ikke blot paa bestemte Dage, paa bestemt Maade og Form være Ordets Forkynder; men hver en beleilig Stund, hvert et godt Middel, som Herren giver ham, skal han hellige hans Riges Udbredelse. Er han kun ret sin Herre tro og hengiven af ganske Hjerte, Sjæl og Sind, altid ihukommende, at han især er kaldet til „ikke at leve sig selv, men ham, som er død og opstanden for os“ (2 Cor. 5, 15.), da vil han aldrig trættes i denne sin gode, hellige Gjerning, og ikke lade nogen af Herren velsignet Stund gaae ubrugt forbi for at spørge sit eget Kæmpe, og forlyste sig med Jordlivets slagrende Villevær. — Men **hvorledes** han nu skal indrette og ordne dette sit daglige Arbejde for Guds Rige, hvorledes han skal erhverve sig hiin Kundskab til sin Menighed, og saaledes knytte det gjensidige Bånd fastere — derfor kan man ikke give bestemte almeengjældende Forrifter, da det maa afhænge af det Kalds Bestaaffenhed, som udgaaer til enhver især, og knytter sig til individuelle Forsjælligheder. Kun saa meget ville vi her bemærke: at det var at ønske, at Præsten ret ofte gjorde Besøg omkring i sin Menighed, og indlod sig i religiøse Samtaler med sine Sognebørn; at han især opsogte dem, som vare

aandeligen eller legemligen syge, og ofte kom til dem med Trøst og Husvælelse. Ved en sand christelig Kjærlighed vilde han da aabne sig Hjerterne, og træde i et virkelig faderligt Forhold til sin Menighed; en barnlig Tillid vilde vækkes for ham, og mange vilde komme og betro ham, hvad der laae dem paa Hjertet. Hvilken herlig Leilighed til at see ind i Sjælens Inderste, til at baane Herren Vej! — Saaledes var det vistnok ogsaa en ønskelig Ting, om Præsten vilde og kunde anvende nogle Timer om Ugen til hjemme i sit Huus at gjennemgaae Stykker af den hellige Skrift, eller til at udvikle en og anden christelig Sandhed, eller ogsaa stundom til at meddele en gavnlig og frugtbar Oplysning i andre Retninger*), for dem af Menigheden, som efter venlig Indbydelse følte Lyst og Drift til at komme og høre. Men især skulde han ret med Jværtage sig af Skoleunderviisningen, om mueligt, selv give nogen Underviisning i Skolen, danne Lærere, opmuntre og oplive dem til sand christelig Jvært for deres vigtige Kald. Men, som ovenfor er sagt, Form og Maade maa her ganske overlades til Præstens egen Skjønssomhed, som ogsaa, hvorvidt han mener at burde anvende mere eller mindre Tid til sin egen Forberedelse til Ordets Forkyndelse baade i Almindelighed og med Hensyn til ethvert enkelt

*) *Notice sur Jean Frédéric Oberlin, Pasteur a Waldbach. Paris et Strasbourg 1826* (paa Tydskt bearbejdet af Dr. Kubelbach). Denne udmærkede Præsts Liv og Virken viser bedst, af hvor stort et Omfang den præstelige Virksomhed er.

Foredrag, hvoraf da hiin extraordinaire Virksomheds Omfang vil afhænge.

Da vi i denne Undersøgelse bestandig have tænkt os en **christelig** Præst, der i sin hele Virken besjæledes af Guds Aand, følger det af sig selv, at vi herfra ikke have kunnet adstille Tanken om en **christelig Wandel**. Men da dog denne Gjennemtrængelse af Guds Aand her paa Jorden er relativ, og vi altsaa kunne, ja maae, tænke os Præster, som i deres præstelige Virksomhed mere og mindre besjæles af denne Aand, uden at den dog har formaaet at gjennemtrænge ethvert Moment af deres Leven og Virken: saa er det heller ikke overflødigt her endnu at nævne, som en Pligt for den christelige Præst i Besynderlighed, det, at foregaae sin Menighed i eet og alt med et saudt christeligt **Exempel**. Vi siige „i Besynderlighed“ med Hensyn til hans særegne Forhold baade til Menigheden og til Ordet, hvis Tjener han er; thi af den større Fortrolighed med dette, som han især er kaldet til at tilegne sig, følger ogsaa en strengere Fordring til ham, at lade sig drive og lede af dette i sit hele Liv og Forhold, og som Menighedens Sjælehyrde og aandelige Fader skal han i alle Ting, saavidt det staaer til ham, være den et veiledende Lys. Men til den Ende er det ikke nok, at hans Wandel virkelig er christelig, reen og uplettet; men han maa ogsaa just sørge for, at den, som en saadan, er kjendt af Menigheden, og vogte sig endogsaa for Skinnen af det onde, at han i alle Ting kan bidrage til christelig Opbyggelse, og undgaae at give de Svagere Forargelse og Anstød.

I nær Forbindelse hermed, som ogsaa med den hjærliche Dmgang med Menigheden, vi ovenfor berørte, staaer Spørgsmaalet om, hvorvidt et **felsfabeligt Forhold** maa herste mellem Præsten og hans Sognesolk *). Et egentlig selfabeligt Forhold, som en venstfabelig Dmgang under en fortrolig gjensidig Meddelelse og Udverling af Tanker og Følelser, forudsætter et aandeligt Samfund, noget indvortes samstemmende, en vis Sjæleharmonie; hvor et saadant Forhold skal finde Sted, kan derfor ikke forud bestemmes. Men vi tale her ikke om dette **naturlige** Forhold, men om det mere **positive**, som den kolde, formelle Verden har indført, idet vi tage Ordet i den saaledes bestemte Betydning om en blot **udvortes** Forbindelse, en Dmgang og Samværen under bestemte Former af gjensidig Velvillie og Deeltagelse. Spørgsmaalet bliver her et andet, naar vi tænke os en Kjøbstedpræst, end naar vi tænke os en Landsbypræst. Kun det sidste ville vi her besvare; det første ville vi senere berøre. — Paa Grund af den temmelig skarpe Udskillelse med Hensyn til Oplysning og Dannelselse og den Form, hvori det aandelige Liv bevæger sig, der finder Sted mellem en Landsbypræst og hans Menighed, vil et egentlig selfabeligt Forhold vel neppe her kunne danne sig **). Men istedetfor dette at

*) Jfr. Dr. Hüffells ovenfor citerede Skrift. Anhang S. 75 S. 377 ff.

***) En Undtagelse kan rigtignok finde Sted, hvor der i en Menighed maatte findes Medlemmer, som staae paa et høiere Dannelsestrin.

ville sætte det Forhold, som den store Verden har givet samme Navn, hvilket uden hiint kun er en død Form uden Sandhed og Liv, anstaaer vist ikke den christelige Præst. En saadan selstabelig Dmgang har et aldeles jordist Niemed, nemlig under en venlig Forenings bestemte Former at forførte Tiden ved let Spøg og munter Nydelse uden Hensyn til Livets sande Maal; men det følger af sig selv, at den christelige Præst aldrig kan blive et egentligt Medlem af og hjemme i et saadant Selskab. Desuden forudsætter ogsaa en saadan selskabelig Dmgang i det mindste en vis **udvortes** Lighed i Dannelselse og Levemaade, visse udvortes Foreningspuncter, hvortil en fælleds Interesse kan knytte sig; men ogsaa af denne Grund vil et saadant Forhold neppe kunne realiseres mellem Præsten paa Landet og hans Sognefolk, uden at enten han eller disse maae stille sig paa et unaturligt og fremmedt Standpunct. Og et saadant Forhold vil heller ikke den bedre Deel af Menigheden ønske; thi den har dog i Almindelighed en dunklere eller klarere Følelse for det geistlige Skalds Høihed, og seer derfor ikke gjerne, at Præsten paa denne Maade træder sine Sognebørn altfor nær, som deres Ligemand, hvorved de synes at berøves det Støttepunct for det høiere aandelige Liv, som de saa gjerne søge i ham. Altsaa ikke et selstabeligt Forhold — i den Betydning, hvori vi her have taget Ordet —, men et venstabeligt, hjerteligt, kjærligt Forhold skal der i alle Ting herse mellem Landsbypræsten og hans Menighed, ligesom denne

Forbindelse vistnok er af de nøieste og inderligste her paa Jorden. Han skal boe og bygge i sin Menighed, leve med og for den; han skal dele dens Sorg og Glæde, dens Medgang og Modgang; ja han skal gaae ind i dens hele aandelige Liv, og deeltagende lytte til det eiendommelige Udtryk for dette; men — kun som christelig Præst og Menighedens aandelige Fader; thi kun paa det religiøse Gebet — og ingenlunde paa det verdslige — kan og skal der være et aandeligt Samfund, men det ogsaa et dybt og inderligt, mellem Præsten og hans Menighed, i det han stedse bør fremtræde for den, som Repræsentant for et høiere, Gud helliget, Liv, og som Organ for den Aand, der vil forene alle i en himmelsk Eenhed. Men hermed mene vi dog ingenlunde, at Præsten ikke skulde kunne bivaane festselige Sammenkomster i Menigheden f. Ex. ved Bryllupper, hvor hans Nærværelse i hans Sognekøns Midte vil give Festen en venlig Høitidelighed og Samtalen dybere Gehalt. Men overalt maa han fremtræde værdig og og elskelig, som christelig Præst og som Menighedens Fader.

Fra dette Standpunct ville vi nu udvide vor Betragtning, og kaste et Blik ud over

Præstens Forhold til det hele Menneskesamfund.

At han nærmest staaer i Forhold til en særegen Menighed, ligger, som vi ovenfor bemærkede, saa

vel i den præstelige Virksomheds, som i det kirkelige Samsunds, naturlige Udvikling; men da han har sit Kald herovenfra — fra ham, som er **alles** Fader — og dette gaaer ud paa at meddele Gøder, til hvilke **alle** Mennesker have en lige Trang og Adkomst, staaer han ifølge dette ogsaa i (et fjernere) Forhold til **den hele Menneskehed**. Hans bliver det da, ligesom at fatte og tilegne sig dette Kald i dets sande **Væsen**, saaledes nu ogsaa at forstaae og røgte det i dets hele **Udførelse**, at det hellige Kald i dets subjective Opfattelse og Tilsegnelse kan nærme sig til dets objective Sandhed. Nu er han jo vistnok nærmest kaldet til med al sin Kraft at virke i sin **egen** Menighed; men **Mandens** Virksomhed kan dog ikke saaledes begrænses. Og derfor er han en Ordets Tjener, et Mandens Organ, for alle dem, som Herren søger, og som søge Herren over den ganske Jordens Kred, hvor end Gud maatte føre ham saadanne imøde, en Ordets Tjener ikke blot for de Troende, men ogsaa for dem, som ikke troe, dygtiggjort ved Guds Mand til at forsvare sin Tro og sit Haab for dem, som kræve Regnskab derfor, og til at overbevise dem som sige imod (1 Pet. 3, 15. Tit. 1, 9.). Men **hvorledes** en saadan Virksomhed skal øves, derom kunne vi intet næiere bestemme; thi det afhænger ganske af de Kræfter og den Leilighed, Gud giver den Enkelte, af de Mandens Gaver, som ere ham betroede. En herlig Ting er det altid, naar en Præst tillige kan virke, som **christelig Skribent**; men da der til en saadan Production udfordres et **særegent** Kald,

Kunne vi ikke herom fremsætte noget almindeligt Duffe med Hensyn til den geistlige Stand, men kun give den Paamindelse, at ingen af Magelighed og Mangel paa flittigt Studium eller af andre uæble Grunde maa forsømme at give et saadant mueligt Kald Gehør. —

Men i det vi her tale om Præstens Forhold til Menneskesamfundet, maae vi ikke forbigaae Hensynet til **det selskabelige Liv**. At Præsten søger **beflægtede Sjæle**, søger sig **ligedannede**, fortrolige Venner til hjærlig, selskabelig Omgang — i Ordets sande Betydning —, er naturligt og godt; og er han selv ret besjælet af et høiere Liv, da vil han ogsaa kun søge dem, som ere forenede med ham i den samme høiere Eenhed, og da vil ogsaa dette Forhold faae sit Lys, Liv og Aand herovenfra. Men angaaende **det selskabelige Liv**, som Verdens Aand giver dette Navn, skjøndt det egentlig er uden Liv og Sandhed, da er det ovenfor bemærket, at den christelige Præst ikke kan være et egentligt Medlem heraf. En anden Sag er det derimod, om han skal være **tilstede** i et saadant Selskab, eller ikke. En ligefrem Uffondring er her vist neppe tilraadelig eller i Christendommens Aand (1 Cor. 5, 10. 7, 12 ff. ifr. Matth. 5, 45.). Han vilde derved affjære sig selv den Keilighed til gavnlig Indvirkning, der var ham muelig, naar han var tilstede; han vilde give et farligt Anstød, og vække Had og Forbittrelse mod sig. Men aldrig maa han glemme sit hellige Kald, men operalt fremtræde, som det sommer sig en christelig Præst, en Himlens Tolk, og tale og handle

som den, der søger sit Liv i noget andet end i Verdens Forfængelighed, i det han vogter sig for at henrides af Selskabets Mand, og meget mere vaager over, at den Mand, hvoraf han besjæles, ogsaa maa røre sig i dette. Den rette Tid og Maade til at virke i denne Retning afhænger af Omstændighederne; og her er Verdens- og Menneske-Kundskab, en fin øvet Taft af megen Vigtighed for Præsten *).

De udvortes Forhold, hvori den præstelige Virksomhed fremtræder, ere ikke blot **natur-**lige til en afsluttet Kred af Tilhørere og til det hele Menneskesamfund, men ogsaa de **positive**, som have deres Grund i en særegen Kirkes og Stats Eiendommelighed. Ved disse faae hine deres nyere Bestemmelse, og udvikles til visse, af **Staten** — i dens Forening med **Kirken** — ordnede, Forhold til en bestemt, udvortes begrændset og indvortes organiseret Menighed og til et særegent, efter eiendommelige Principer og Love grundlagt og indrettet, kirkeligt Borgersamfund, hvorigjennem Præsten da træder i en fjernere Forbindelse med Menneskesamfundet. Begge disse ved Kirken og Staten

*) Det her fremsatte har sin Uendelighed især paa Rjøsby og præstens Forhold til hans Menighed, forsaavidt det i denne i Almindelighed maae forudjættes enkelte Indvilder og Kamleter, der staae omtrent paa samme Dannelsesstrin som han.

bestemte og ordnede Forhold til Menigheden og til Borgerforsamfundet ville vi sammensfatte under Betragtningen af

Præstens Forhold til Kirken og Staten i deres indre Forening.

Der er mellem Kirke og Stat en indre nødvendig Enhed. Kirken organiserer sig i sin ydre Fremtræden og succesive Udtræden i alle Forhold nødvendigen til en christelig Stat, og Staten concentrerer sig i sin indre Fremstriden til Sandhed nødvendigen til en christelig Kirke*). Heraf følger, at den sande Kirke og Stat ikke kunne modstræbe hinanden. Men denne Enhed fremtræder ikke i sin Fuldbendthed her paa Jorden: Christendommen har ikke fuldkommen gennemtrængt Statens Indre, er ikke fuldkommen traadt ud i det hele Statslegeme, og Staten har ikke ganske opgivet sit jordiske Selv for at gaae op i Christendommen. Men saalænge Staten dog i sit Princip ikke modstræber, men stræber hen til Kirken, og denne ikke ignorerer og affondrer sig fra, men slutter sig til, og gaaer ind i Staten, ere de dog forenede i en Stræben til hiin Enhed af en christelig Statskirke og Kirkestat, og saalænge hviler Forpligtelsen paa hvert enkelt

*) Marheineke. Die Grundleh. d. christl. Dogm. als Wissensch. 2te Aufl. Berlin 1827. § 525. „Ihre Wirklichkeit und Wirksamkeit, wie ihr äußerliches Bestehen, hat die Kirche am Staat, wie dieser seine Wahrheit und sein innerliches Bestehen an der Kirche hat.“ —

Medlem af Kirke og Stat, at bidrage sit til at fremme Enheden. Og navnlig for Præsterne i Særdeleshed, som Kirkens Repræsentanter, bliver det da til Pligt, at arbejde for, at Kirken ret inderlig kan slutte sig til Staten, trænge ret dybt ind i den, og træde ud i alle dens Ledemod, og at denne mere og mere maa gaae op i og helliges i hiin. Denne dobbelte Bestræbelse fra Kirkens Side efter **indvortes** at optage Staten i sig, og **udvortes** at fremtræde, bestaae, virke i den, udgaaer fra og fører til den samme christelige Enhed; men under den endelige Udvikling ligger dog den Forskiel til Grund, at i første Henseende betragtes Staten, som det **verdslige Element**, hvilket Kirken skal hellige i sig, og føre til evig Sandhed, og i den anden, som den **nødvendige Form**, hvori den sande, usynlige Kirke, synligen skal fremtræde og virkeliggjøres. Fra det første Standpunct have vi allerede betragtet den præstelige Virksomhed i dens Væsen og væsentlige Form i og for sig og under dens naturlige Betingelser og Forhold, hvilket altsammen bliver det samme, hvad enten det verdslige Element findes i en Stat, eller udenfor en saadan (dette er altsaa et **uegentligt** Forhold til Staten, eller et Forhold til Staten i dens **Usandhed**); der staaer da nu tilbage at betragte den fra det andet Standpunct, i dens ved positive Forhold og Betingelser modificerede og bestemte Form, forsaavidt den gennem Kirken træder ud og virkeliggjøres i en christelig (med Kirken forenet) Stat (dette er det **egentlige** Forhold til Staten, eller

et Forhold til Staten i dens indre **Sandhed**). Men Præsten er vistnok nærmest en Kirkens Tjener, og kun for saavidt Statens Tjener, som Kirken har forenet sig med Staten. Hans middelbare Forhold til denne afhænger altsaa af hans umiddelbare Forhold til hiin; og fra vort nuværende Standpunct falde derfor begge disse Forhold naturligen under eet Synspunct. — Denne Betragtning deler sig ifølge Sagens Natur under trende Hovedpuncter, nemlig: **Kirkelæren, Kirkeskikkene og Kirkeforfatningen.**

En Kirke forudsætter en **Kirkelære**. Naar Kirken skal forene sig med en Stat til at danne en Statskirke, maae Kirke og Stat være enige i at antage et bestemt Lærebegreb, d. e., der maa danne sig et bestemt **statskirkeligt Lærebegreb**. Enhver Statskirke maa derfor have sin symboliske Bog eller Bøger. Herved skeer, forsaavidt Statskirken er kristelig, ingen væsentlig Forandring i den kristelige eller i den almindelige kirkelige Lære, og dette har altsaa ingen Indflydelse paa at bestemme den kristelige Præstevirksomheds **Væsen**. Men forsaavidt Præsten er Medlem af, ja Repræsentant for, Statskirken, og modtager sit særegne Kald af denne, er det hans Pligt at lære overeensstemmende med dens Lærebegreb. Ligeledes maa han følge den Form og Methode for Ordbets Forkyndelse og den kristelige Underviisning, som Statskirken foreskriver, f. Ex., at iagttage en bestemt foreskreven Norm for Skolevæsenet, bestemte Formularer ved liturgiske Forretninger. Det bliver derfor

Plikt især for den christelige Præst ret at leve sig ind i det statskirkelige Liv og Opfattelse af den christelige Sandhed i den Kirke og den Stat, hvor han er kaldet til at virke. Og Forpligtelsen til en saadan Stræben har ikke blot den **juridiske Grund**, at han er en Statsborger, men ogsaa den **religiøse**, at Kirken har i Staten sin ydre Bestaaen og Virkelighed. Men kunde han alligevel ikke tilægge sig Kirkens Lære i et eller andet væsentligt Punct, da maatte han stræbe at erkjende, at denne dog ikke var uden Sandhed, om den end ikke havde truffet den i dens hele Reenhed og Fylde, og at altsaa hans egen Opfattelse ikke var væsentligen forskjellig fra Kirkens, eller ogsaa — affondre sig fra denne, eller i det mindste nedlægge sit Læreembede i den *).

Det andet Hovedpunct var **Kirkestykkene**. Disse kunne deels være symbolske, deels ikke symbolske. Begge Slags ere at betragte som Udtryk (hine directe, disse indirecte) af den kirkelige Tro og det kirkelige Liv i en vis bestemt Stat, og udgjøre tilsammen den Form for den offentlige Gudsdyrkelse, som man har anseet meest hensigtsvarende. Dette Punct staaer derfor i nær Forbindelse med det foregaaende. Eenhed i disse Kirkestykke giver dem større Ærværdighed, og forhøier deres Indtryk. Det bliver derfor i denne Henseende den christelige

*) Udskillige Optrin hos os og den heftige Strid, der er ført om dette hele Punct, vise, at man heri ikke er ganske paa det rene.

Præsts Pligt, at iagttage og haandhæve disse, saalænge de af Statskirken agtes hensigtsvarende, og at gjøre sit til, at de maatte udføres i deres fulde Skjønhed og Værdighed og i deres sande Betydning.

Kirken organiserer sig nødvendigvis i en **Kirkeforfatning**. Denne fremtræder i en særegen Statskirke med sin særegne Bestemthed og Modification. Ogsaa denne er at ansee som Udtryk af det statskirkelige Liv. Men den er tillige, naar Kirken betragtes i sin Adskillelse fra — men ikke i Modsetning til — Staten, at ansee, som Kirkebygningens yderste Muur, som Menighedens, Christi Leagues, yderste Ledemod. Derfor staaer Kirken i dette Punct i nærmest Forhold til Staten, og dennes Indflydelse paa hin er her størst. Fra en anden Side, naar Kirken betragtes i sin fuldkomne Eenhed med Staten, vil Kirkeforfatningen være at ansee, som Statsforfatningen selv. — Forpligtelsen til at rette sig efter en saadan, i en særegen Stat organiseret, Kirkeforfatning hviler nu paa enhver, som Medlem af Kirke og Stat; og denne Forpligtelse hæves ingenlunde derved, at, saalænge den fuldkomne Eenhed mellem disse ikke er tilstede, den gjensidige Indflydelse kan synes trykkende paa een af Siderne, alt eftersom Magten er paa den ene eller den anden, naar kun Stat og Kirke ere forenede i det samme christelige Princip. I det, at det navnlig og i Besynderlighed for Præsten bliver Pligt at gaae ind i og at stræbe at opfatte en saadan Kirkeforfatning i dens sande Betydning, og dernæst, saavidt det staaer til ham, alt eftersom mere

eller mindre Deelagtighed i Kirkens Styrelse er ham overdraget, med Iver at arbejde for, at det tilsligtede Piemed kan opnaaes under de bestaaende Former: hæves ingenlunde den Forpligtelse for ham, efter bedste Evne at iagttage, hvadsomhelst Staten maatte foreskrive og bestemme for hans Embedsforrelse med Hensyn til Menighedens udvortes Anliggender, om det end synes kun at staae i en meget fjern Forbindelse og Slægtskab med hans egentlige Virksomhed, at være nok saa trivielt og aandløst, naar det kun ikke staaer i **Modfætning** til den præstelige Virksomheds Væsen*). Men den sande

*) Der er hos os baade skriftlig og mundtlig ført Klage over adskillige heterogene, mere juridiske Forretninger, som ere Præsten paalagte. Det er ikke vor Hensigt her at anstille en udførlig Undersøgelse om denne Gjenstand; men vi ville blot i Almindelighed bemærke, at disse Forretninger dog hverken ere saa mange, at de kunne berøve Præsten den fornødne Tid til Forberedelse til og Røgtelse af den egentlige præstelige Virksomhed, eller af den Bestaaenhed, at de staae i Modfætning til dennes Væsen. Dog indrømme vi gjerne, at der i denne Henseende bliver et Ønske tilbage for den kristelige Præst, naar han seer hen til Idealct af sin Virksomhed. Om nu en Deel af hine Forretninger kunde tages fra Præsten og overdrages til Sognefogden, i det man da gjorde større Fordringer paa Dannelsen hos denne, maae kyndigere Mænd bedømme. Maa- stee da ogsaa en Deel af de mindre betydelige Forretninger, som nu henhænge under Herredsfogeds- og Herredsfri- ver-Embederne, kunde overdrages til Sognefogderne, hvorefter der da for disse vilde danne sig smaae juridiske Forretninger, hvori mueligen da nyste Jurister (*examinati juris*), af

christelige Præst vil aldrig herover glemme sit egentlige Kald herovenfra, og ingensinde træste sig med, at han ved Iver i hiin udvortes Retning maaskee har vundet Statens Gunst, og er kjendt retfærdig for den ju idiste Domstoel, hvis ikke en salig Bevidsthed siger ham, „at han med Glæde har fuldendt sit Løb og den Tjeneste, som han annammede af den Herre Jesu, at forkynde Guds Naades Evangelium“ (Ap. Gj. 20, 24.).

Hvad vi hidtil have fremsat om Præsterne i Almindelighed, gjælder naturligviis ogsaa om de **høiere Geistlige**, kun med den Modification, at den egentlige præstelige Virksomhed, som er Ordets Forkyndelse og Sacramenternes og den offentlige Gudsdyrkelses Forvaltning, hos disse træder tilbage, medens den **ledende og styrende** Indflydelse paa den syulige Kirkes Anliggender gjør sig gjældende; ligesom ogsaa Impulsen til gavnlige Forandringer heri maatte ventes især at udgaae fra disse.

Men dette fører os til en anden Betragtning, hvormed vi ville slutte disse Linier. Vi have nemlig hidtil betragtet Statskirken, som en i et **vist Tidsmoment** under bestemte Former **bestaaende** Indretning, og fra dette Standpunct undersøgt Præstens Forhold til den, og saaledes fremsat den Forpligtelse for ham, at underordne sig dens Bestem-

hvilke saa mange nu maae blive uden Besorbring, paaesende kunde ansættes. En til Arbeidet svarende Løn kunde da søges i lobbestede Sportler.

møller. Men betragte vi den derimod i dens **Fortskriften og Udvikling i Tiden** og under dens fortsatte Tilnærmelse til dens højeste og sidste Maal, maae vi tillige tillægge Præsten, som Repræsentant for Statskirkens inderste Liv, for det christelige Liv, en **formende og dannende Indflydelse** paa dens hele indre og ydre Organisation i Almindelighed og dens enkelte Bestemmelser og Anordninger i Særdeleshed. En saadan Indflydelse og Indvirkning maa egentlig udgaae fra **Præstefamfundet**; men det paaligger enhver enkelt Præst, ved ret at optage Christendommen i sit Væsen, og lade sig oplyse, besjæle og drive af Guds Aand, at komme til en dyb og klar Bevidsthed om og Erkjendelse af, hvad der med Hensyn til Kirkens Organisation og udvortes Bestaaen og Virksomhed i dens Forening med Staten ikke er, som det skulde være, og hvad der er at ønske, og at søge den rette Kraft til ogsaa i denne Henseende at arbejde for Kirkens Lær, for Guds Riges Udbredelse. Men ikke af nogen anden Grund end denne indre hellige Nødvendighed, denne Guds Aands Driven i hans Sjæl, søge han at rokke og forandre det bestaaende!*)

*) Man hører ikke sjelden Præster ytre det Ønske, at be-
 isledetfor deres nuværende Indtægter (mod hvilke ogsaa
 H. u. H. i sit ovenfor citerede Skrift 3 Th. S. 239. 246
 Anm. 362 udtaler sig, uden dog videre at begrunde sin
 Anskuelse) maatte erholde en fast Løn af Statskassen
 — en Sag, der ogsaa har været Gjenstand for et Forslag
 i Stændersforsamlingen i Viborg. Et saadant Ønske ud-
 springer neppe altid af en reen christelig Iver — og neppe

thi — som vi i Begyndelsen sagde — **Den christelige Præst er kaldet til en Virksomhed af, i og ved Guds Mand.** Uden denne kan

nogensinde af en klar christelig Erkjendelse af Sagens Natur — men snarere af en Lyst til en vis Uafhængighed af Menigheden, en Frygt for, at der hos denne skulde kunne opstaae en Følelse af, at Præsten, saa at sige, levede alene af dens Gudhed. Men herved er dog først at mærke, at Tien den, hvori dog i Almindelighed Præstens egentlige Levebrød bestaaer, er en i sit Væsen bestemt, ved Lovene hjemlet, retmæssig Indtægt. Heri — som ogsaa i Besiddelsen af en Præstegaard — er der altsaa sikret ham en selvstændig borgerlig Eksistens. Der næst maa man ikke glemme, at heller ikke de øvrige Indtægter, som tilfalde Præsten fra Menigheden, ere at ansee som Naadegaver fra denne; thi efter Skriftens Lære have jo de, som meddele andre de aandelige Goder, en billig Fordring til disse, igjen af dem at modtage de legemlige Goder (1 Cor. 9, 6—11. Gal. 6, 6. 2 Thess. 3, 9. Matth. 10, 10. Luc. 10, 7.). En saadan Erkjendelse maa da forudsættes hos den christelige Menighed; ligesom Præsten bør stræbe at fremkalde den, hvor den ikke findes. Endvi dere bemærk vi, at det, at Præstens Indtægter ikke ganske ere uafhængige af Menighedens Yndest og Velvillie for ham, ogsaa har sin gavnlige Virkning. Den sande christelige Præst lever har rigtignok en høiere Grund, og paa hans Virksomhed vil hiint Uafhængighedsforhold ingen Indflydelse have, skjøndt det ofte maa være ham til Glæde paa denne Naade at modtage saa mangt et Tegn paa hjærlig Paastjænnelse og Erkjendtlighed. Støi f Eigegyldighed herfor er hverken naturlig eller christelig. Men især for de Præster, som endnu staae paa Lovens Standpunct — og af dem ere der desværre mange — kan vistnok hiint Forhold ikke være

og skal han intet gjøre. Thi han skal i alle Ting udrette sin Herres Gjærning; og gjør han

uden gavnlig Indflydelse; thi mangle end de i den ortes, hellige Baand, som skulde knytte dem til deres Menighed, saa have vi dog her et udvortes Baand, der ikke tillader dem at løsrive sig fra den, eller — i det mindste ikke i Gjærningen — at formindste deres Jver for dens Vel og for deres Kalds Røgtelse. Og — kan det ikke altid være bedre — saa maae vi dog med Paulus glæde os over, „at Kristus paa enhver Maade forkyndes, være sig paa Skrømt, eller i Sandhed“ (Phil. 1, 18.). Og saa for Menigheden vil det uden Tvivl være hjært ved den nu bestaaende Indretning at have en passende Velvilje og Erkjendtlighed mod en elsket Sjælesørger; ligesom ogsaa Afgiften paa denne Maade bedre kan læmpes efter enhver Eone — der i Almindelighed kan forudsættes bekjendt for Præsten —, end om den var fast og bestemt efter visse Regler. Ja ogsaa ved den faste Indtægt, ved Tienden, kan dog Udjættelse og Estergivelse efter Omstændighederne i enkelte Tilfælde bedre finde Sted, end om en forhøiet Afgift til Statskassen blev paalagt, for at Præsten kunde modtage sin Løn af denne. I ethvert Tilfælde synes altsaa den gjensidige Given og Modtagen at maatte knytte Baandet fastere mellem Præsten og Menighedens; og det synes smukt og passende, at han, saavidt mueligt, deler Sjæbne med denne. Endelig har ikke blot den Stil, at Menigheden selv underholder sin Præst, men ogsaa den Form, hvorunder dette endnu stæer hos os (ved Tienden [3 Mos. 27, 30 ff. 4 Mos. 18, 21 ff. 5 Mos. 26, 12 ff.] og Offeret [der rimeligvis har udviklet sig af de første Christnes oblationes; see *J. L. Mosheimii Institutiones hist. christ. maj. Secul. 1 P. 2. C. 4. §. 15.*]) ved sin Oprindelse og Velde en eiendommelig ærværdig Betydning. — I Forbindelse med

ikke, ved Guds Mand, denne til sin, da han kan ikke i Sandhed virke noget.

denne Sag staaer ogsaa et andet Ønske, som man skundom hører fremsat, at Præsten nemlig ingen Præstegaard (som Avlsgaard) skulde have, men kun en fri Embedebolig. Nu er det vistnok desværre sandt, at mange Præster kaste sig med en saadan Iver paa Landvæsenet, at de berøver næsten glemme deres egentlige Kald; men disse vilde vel ogsaa uden Præstegaard være blevene temmelig lunkne Arbeidere i Herrens Wiingard, og — hvilket Gode er der vel, som ikke kan misbruges? Men det kan dog ikke nægtes, at en Præstegaard yder Landsbypræsten saa mangfoldige Behageligheder, som han nødig savne, og knytter ham fastere til Landet og Landlivet; og — hvad der synes vigtigst — han vil heri have eet Foreningspunkt mere mellem sig og Menigheden, til hvilket fælles Interesse vil knytte sig. — (Den i denne Anmærkning berørte Gjenstand har jeg udførligere behandlet i „Danst Folkeblad“ 2den Aarg. 1836 No. 14 og 15. Men jeg vilde dog alligevel ikke her lade den uberørt, da den syntes at høre herhen.)

Den danske Kirkes
Reformationsfest
1836.

Naar vi skulle nævne den Idee, som i de nyeste Tider stærkest har bevæget Menneskelivet — ikke blot i en politisk, men ogsaa i en videnskabelig Retning —, da kunne vi vistnok ikke være i Tvivl om, at det er Frihedens Idee. Det enkelte Individ har, ligesom af en Frygt for at tabe sig i den hele universelle Masse, stræbt at hævde sin naturlige Menneskeret, og at gjøre sin Stemme gjældende. Denne Stræben synes her og der at have miskjendt sig selv, og uden indvortes Kald at være traadt i heftig Opposition mod bestaaende Former, medens den paa andre Steder, staaende og formende ved sin eiendommelige indre Kraft, er gaaet en roligere og naturligere Udviklings-Gang. Frihedens Navn har gennemløbet mangen ædel Sjæl, og svævet paa mange begejstrede Læber; men dette Navn er ogsaa ofte bleven vanhelliget.

Ogsaa for 300 Aar siden var det Frihedens Idee, der gennemtrængte en stærkt gjærende Tidsalder: da saae man en sand Friheds-Kamp, en Kamp for Aandens helligste Frihed, en Kamp mod Hierarchie og Samvittigheds-Despotie, en Kamp — hvis Frugt var Reformationen.

Menneskets sande Frihed er uadstillelig fra og

i den religiøse Bevidsthed eet med dets absolute **Uafhængighed** af Gud: dette er den Frihed, der besjælede Reformatorerne, medens de fratjendte Mennesket al Fortjenstlighed for Gud og — uden for ham — al Kraft til det gode (Conf. August. Art. IV. VI. XVIII. XX.). Reformationen har draget den gamle Sandhed frem for Lyset, at Mennesket retfærdiggjøres for Gud, ikke for sine egne Gjeringers Skyld, men af Guds Naade, formedelst Jesum Christum, ved Troen, ikke som noget fortjenstligt, men som det Organ, hvorigennem vi alene kunne annamme den himmelske Naadegave og tage den i Eie; og at det — forsonet med Gud — helliggjøres, ikke ved egen Kraft, men ved hans Naad, "der virker i os baade at ville og at udrette efter hans Velbehag." Mennesket skal med Bevidsthed modtage alt, som Naadegave herovenfra, og ganske hengive sig til og gaae op i Gud, at han maa blive alt i det: da først bliver det i Sandhed frit.

I denne Betydning ville vi da feire Reformationensfesten, som den fandt, af, i og ved Gud grundfæstede Frihedsfest; og det er mit Ønske og min Bøn til Gud, at disse Blade ved hans Velsegnelse maatte afgive et — om end ringe og ubetydeligt — Bidrag hertil. Vor Tak og Priis ville vi opsende til ham, "som gav os Geir ved vor Herre Jesum Christum", og taknemmeligen mindes de Mænd, ved hvilke han for 300 Aar siden bragte dette Gode til vort Fædreland.

Trykfeil.

- ©. 4. L. 5 „Mennesleben“ læs: Menneſteheben.
— 9. — 2 „Orb en“ læs: Orden.
— 14. — 3 f. n. „andre“ læs: andre.
— 15. Not. L. 1 „et“ læs: at.
— 19. L. 1 f. n. „fuldkommen“ læs: fuldkommen.
— 20. — 18 „fin“ læs: fin.
— 21. — 13 f. n. „ingen“ læs: ingen.
— 26. — 1 efter „lyde“ sættes Punctum.
— — Anm. L. 3 og 4 f. n. „Kriterium“ læs: Kriterium.
— 27. L. 6 foran „daß“ sættes Comma.
— 28. — 10 „völlig“ læs: vöſſig.
— 32. — 12 efter „ſand“ sættes Comma.
— 37. — 15 „enkelte“ læs: enkelte.
— 61. Not. L. 1 „er“ udſlettes.
— 64. L. 5 „ju id iſte“ læs: juridiſte.
-

Den Betsignelse, Forsynet har ladet Danmarks Folk vederfares, at den catholske Læres aandelige Mærke forjoges af Riget, og at den sande christelige Tro efter Luthers Lære nu i samfulde 300 Aar har været herstende i vort kiære Fædreland, bliver i dette Aar, efter vor Konges allernaadigste Befaling, med Tak til Gud ihukommet ved en Jubelfest i Danmark. Paa Festens 2den Dag holdes Høitideligheden i **Sorsens lærde Skole**, nemlig Mandagen den 31te October, Formiddag Kl. 11. Talen holdes af Skolens Rector; for og efter denne udføres Sange af Disciplene. Til denne Festlighed indbydes herved enhver Religionens, Videnskabernes og Skolens Ven og Belynder.

A. Ulertz.